

RENAȘTEREA

FONDATOR: EPISCOP

NICOLAE IVAN 1919

Anul XXVIII

Serie nouă

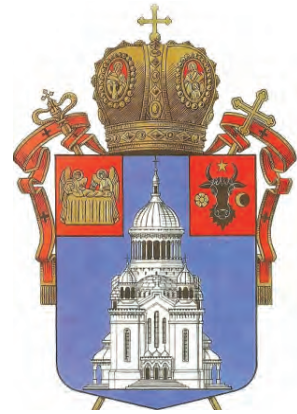
Decembrie

2017

12

(332)

Prețul: 3 lei

EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ A VADULUI, FELEACULUI ȘI CLUJULUI

La mulți ani întru Hristos!

DIN SUMAR:

– 1 Decembrie 2017. Ce-ți doresc eu ție,

Dulce Românie? – **† ANDREI ANDREICUT** .....(p. 2)

– Despre „vestire” și

despre „toleranță” – **ALEXANDRU NEMOIANU**.....(p. 3)

– Fii ctitor al Memoriei! – **IEROM. GRIGORIE BENEĂ**.....(p. 3)

† Andrei

*Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului*

Mărturie și contramărturie

*„Și văzându-L, au vestit cuvântul
grăit lor despre acest Copil”
(Luca 2, 17)*

La plinirea vremii, la cumpăna dintre ere, Dumnezeu S-a coborât pe pământ și S-a întrupat. Ne spune Sfântul Pavel că atunci când a venit plinirea vremii, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub Lege, ca pe cei de sub Lege să-i răscumpe-re, ca să dobândim înfierea (Galateni 4, 4-5).

Sfânta Fecioară cu bătrânul Iosif erau în Betleem la recensământ, dar, pe când erau ei acolo, s-au împlinit zilele ca ea să nască, și a născut pe Fiul său, Cel Unul-Născut și L-a înfășat și L-a culcat în iesle, căci nu mai era loc de găzduire pentru ea (Luca 2, 6-7).

Pentru Domnul Hristos și Maica Domnului nu mai era loc atunci și, din nefericire, în foarte multe situații nu mai este loc nici astăzi. Însă, cei ce au realizat faptul că sosise pentru omenire ceasul astral, L-au mărturisit pe Hristos cu toată puterea. Cei ce au dat mărturie au fost îngerii, păstorii și magii.

Păstorii erau de strajă împrejurul turmei lor și, iată, îngerul a stătut lângă ei și slava Dom-nului a strălucit împrejurul lor, și ei s-au înfricoșat cu frică mare. Dar îngerul le-a zis: Nu vă temeți. Căci, iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul. Că vi s-a născut azi Mân-tuitor, Care este Hristos Domnul, în cetatea lui David (Luca 2, 9-11).

Păstorii au mers, L-au văzut, s-au bucurat și văzându-L au binevestit tuturor, mai ales oamenilor simpli, că S-a născut lumii Mântuitor. Mărturia lor, ca și a îngerului, era puternică și convingătoare. Mărturia lor își avea izvorul într-o experiență religioasă concretă.

Magii au venit din extremul orient. Ei erau preocupați de științe, de astrologie, și lor li s-a descoperit că se va naște Hristos. Întrebarea lor, atunci când au ajuns la Ierusalim, conduși de steaua minunată, a fost: Unde este regele Iudeilor, Cel ce S-a născut? Căci am văzut la Răsărit steaua Lui și am venit să ne închinăm Lui (Matei 2, 2). După ce L-au găsit pe Prunc s-au închinat Lui; și, deschizând vistieriile lor, I-au adus daruri: aur, tămâie și smirnă (Matei 2, 11). Ei au adus mărturie despre Hristos în fața celor învățați, a oamenilor titrați.

Prin veacul al patrulea, Fericitul Ieronim care pustnicea în peștera din Betleem și traducea Scriptura din greacă în latină, a avut o viziune. Îl vedea pe Pruncul Mântuitor în iesle, pe îngeri cântând și pe păstori și magi aducându-I închinăciune și daruri, iar între toți era o comuniune perfectă. Peștera din Betleem era plină de har, iar Pruncul Sfânt îi învăluia pe toți într-o privire plină de har și de dragoste. Care era pricina acestei priviri pline de dra-goste? Unitatea și comuniunea dintre ei!

După multă vreme, în perioada interbelică, Părintele Toma Chiricuță are și el o viziune. Creștinii s-au înmulțit și nu mai încap toți o dată în peștera din Betleem. De aceea își trimit reprezentanții: un reprezentant ortodoxii, un reprezentant catolicii și un reprezentant pro-tes-tanții și neoproteștanții. Și ei se închină Pruncului Mântuitor și-I aduc daruri. Dar Pruncul îi privește trist. Ei rămân stupefiați și-L întreabă: Doamne, nu ți-am adus noi oare daruri mai valoroase ca cei din vremea nașterii Tale? De ce ne privești cu tristețe? Mântuitorul le răs-punde: până când nu veți avea unitatea și comuniunea primilor creștini nu vă pot privi cu același drag.

Urmarea practică a dezbinării este că, de multe ori, mărturia creștinilor de astăzi devine o contramărturie. Nu este împlinită nici rugăciunea pe care Domnul a făcut-o înaintea pă-timilor: Ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine și Eu întru Tine, așa și aceștia în Noi să fie una, ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis (Ioan 17, 21).

De-a lungul veacurilor creștinii cei buni au depus mărturie pentru Hristos, uneori cu prețul vieții. Ei au împlinit întocmai cuvântul Mântuitorului: Oricine va mărturisi pentru Mine în fața oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri. Iar de cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor și Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri (Matei 10, 32-33).

Părintele Profesor Ioan Rămureanu ne spune că martirii creștini au suferit cu un curaj neînfricat, care a uimit lumea greco-romană, toate torturile și pedepsele inventate de fanatismul și brutalitatea lumii păgâne, care îi ura pe creștini, disprețuia credința lor într-un Dumnezeu spiritual și invizibil, lua în derâdere credința lor în învierea morților și în viața viitoare și nu avea nici o prețuire pentru viața lor morală, curată și sfântă¹.

Nu numai în vremurile străvechi, dar și în contemporaneitate, creștinii convinși au depus mărturie pentru Hristos. Anul acesta a fost dedicat de către Sfântul Sinod comemorării Patriarhului Justinian și apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunismului. Se știe că ideologia vremurilor comuniste era de sorginte marxistă și potrivnică credinței. Justinian Patriarhul cu înțelepciunea lui a cârmuit Biserica în acele timpuri dificile și, datorită abilității lui, viața bisericească, cu restricțiile inerente, s-a putut continua. Cu tot efortul lui însă nu i-a putut salva pe toți mărturisitorii credinței. Mulți au ajuns în închisoare și unii au murit acolo.

Scrie Părintele Arsenie Papacioc, și el închis în vremea aceea, că oamenii buni vă ajută la mântuire mult, dar cei răi și mai mult, răbdați-i fără necaz. Toate veacurile au fost pline de dușmani, dar dușmanii din veacul douăzeci, au umplut cerul de sfinți².

Voi începe cu Mitropolitul Bartolomeu Anania, ucenic apropiat al Patriarhului Justinian, deosebit om de cultură, scriitor, teolog și neînfricat mărturisitor al credinței. Din Memoriile³ sale reiese tot zbulcumul unei vieți trăite pentru Biserica lui Hristos și pentru cauza ei. În filele sale de jurnal, pe februarie 2006, spune cu modestie: *Depunând această mărturie, în nici un caz nu aș vrea să se creadă că din ea s-ar desprinde un profil de «erou», ci să fie luată doar ceea ce este: o contribuție la tema pe care și-o propune această carte relatându-ne despre cei ce au suferit în închisori.* În temniță a stat până-n 1964 când au fost amnistiați deținuții politici.

Voi continua cu Părintele Protopop Florea Mureșanu. Teolog titrat, intelectual rafinat, aduna în casa lui de pe strada Bisericii Ortodoxe spuma intelectualității clujene. Printre cei ce-i frecventau casa erau: Lucian Blaga, Victor Papilian, Ion Luca, Valeriu (Bartolomeu) Anania și mulți alții. De slujit a slujit și la catedrală și la bisericuța de pe strada Bisericii Ortodoxe. A fost Protopop al Clujului, profesor de teologie, publicist și bun misionar. Datorită curajului său misionar a fost închis în două rânduri. După prima detenție este expulzat din Cluj și ajunge preot în Suci de Sus, Județul Maramureș. Fiind aici, va construi schitul de la Breaza. Impactul său misionar n-a fost pe placul autorităților și este închis pentru a doua oară. N-a mai ieșit din temniță, ci a murit la Aiud în 1961.

Iar apoi nu-i putem uita pe alți doi mărturisitori ai credinței: este vorba de Părintele Rector al Institutului Teologic din Cluj, Liviu Galaction Munteanu, și Părintele Profesor Ioan Bunea. În 1948 se scosese religia din școli. Pentru a li se oferi copiilor o minimă educație religioasă, cei doi au alcătuit un plan simplu de catehizație în biserică. Urmarea? Cei doi au fost închiși, Părintele Liviu Galaction Munteanu murind în temnița de la Aiud, iar Părintele Ioan Bunea fiind eliberat din temniță în 1964, dar cu sănătatea zdruncinată. După proces, cei doi au fost duși în Penitenciarul din Gherla unde, mărturisesc Părintele Bunea, era un climat de abrutizare; unii ispășeau fapte infamante de drept comun, alții erau aruncați în această împărăție a întinericului, spre a nu stingheri chiar și numai prin prezența lor în libertate... Oamenii trecutului trebuia să fie lichidați și să fie recrutați alții, chiar dacă erau de factură dubioasă⁴. Au trecut apoi prin alte temnițe, dar drumul Părintelui Liviu Galaction Munteanu s-a sfârșit la Aiud.

Firul ar putea continua cu mulți alți mărturisitori, dar ne vom opri aici, nu înainte însă de a aminti două

asociații duhovnicești care au fost hăituite și interzise: organizația *Rugul Aprins* sau *Grupul de la Mănăstirea Antim* și *Mișcarea Oastea Domnului*. Din *Rugul Aprins* au făcut parte: Părintele Sandu Tudor, Părintele Dumitru Stăniloae, Părintele Benedict Ghiuș, Părintele Roman Braga, Părintele Sofian Boghiu, Părintele Felix Dubneac, Părintele Grigore Băbuș, Părintele Andrei Scrima, Părintele Arsenie Papacioc, Părintele Nicolae Bordașiu, Părintele Petroniu Tănase, viitorul Mitropolit Antonie Plămădeală, viitorul Mitropolit Bartolomeu Anania, Alexandru Mironescu, Vasile Voiculescu, Părintele Ioan Iovan și mulți alții. Absolut toți au fost întemnițați, pentru că erau considerați ca făcând parte dintr-o „organizație subversivă”.

Unul dintre liderii marcanți ai *Oastei Domnului* a fost Traian Dorz, care a făcut ani grei de închisoare. I-aș mai adăuga pe doi oameni duhovnicești pe care nu i-am pomenit, și ei pătimitori în temnițele comuniste, este vorba de Nicolae Steinhardt și de Părintele Mina Dobzeu, care l-a botezat în închisoare.

Mulți dintre preoții mărturisitori, după ce au scăpat de închisoare, au fost reintegrați în slujire de către Patriarhul Justinian și de către Arhiepiscopul Teofil Herineanu. În orice caz, ei L-au mărturisit pe Hristos și mărturia lor va rămâne un exemplu de verticalitate vrednic de imitat, după cum spune Sfântul Pavel: *Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare-aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința* (Evrei 13, 7).

Îngerii, păstorii și magii L-au mărturisit pe Hristos, primii creștini L-au mărturisit pe Hristos, în vremea comunismului mulțime de credincioși L-au mărturisit pe Hristos, dar și astăzi în lume sunt locuri unde creștinii sunt prigoniți și omorâți pentru credința lor. În Siria, în Egipt, în Irak, în alte țări din Africa și din Orientul Mijlociu multe biserici sunt dărâmate și nenumărați creștini uciși.

Toți aceștia dau mărturie pentru credința lor. Cum dăm noi mărturie pentru credința noastră? Din darul lui Dumnezeu la noi este pace, însă duhul secularist și anti-creștin nu lipsește. Noi trebuie să dăm mărturie cu viața noastră. Creștinismul nu-i teorie, ci este viață nouă cu Hristos și în Hristos condusă de Duhul Sfânt.

Or, viața aceasta nouă presupune cercetarea bisericii și implicarea în asistența socială. Citim în Sfânta Scriptură că, la început, creștinii își vindeau bunurile lor și averile și le împărțeau tuturor, după cum avea nevoie fiecare. Și în fiecare zi, stăruiau într-un cuget în templu și, frângând pâinea în casă, luau împreună hrana întru bucurie și întru curăția inimii (Faptele Apostolilor 2, 45-46). Faptul că între creștini era o iubire perfectă îi determina pe necreștini să se convertească și să se boteze.

Sfântul Pavel, care a dat mărturie pentru Hristos, ne spune că el *cu cei slabi s-a făcut slab, ca pe cei slabi să-i dobândească, tuturor toate s-a făcut, ca în orice chip să-i mântuiască pe unii* (1 Corinteni 9, 22). Aceasta ar trebui să fie și atitudinea noastră, ca în felul acesta să depunem mărturie pentru Hristos.

Din nefericire lucrurile nu stau așa. Adeseori faptele noastre scandalizează. Mustrea pe care o făcea Sfântul Pavel romanilor, ni se potrivește și nouă: *Tu, cel care înveți pe altul, pe tine însuși nu te înveți? Tu, cel care propovăduiești: Să nu furi – și tu furi? Tu, cel care zici: Să nu săvârșești adulter, săvârșești adulter?... Căci numele lui Dumnezeu din pricina voastră este hulit între neamuri* (Romani 2, 21-24). Modul acesta de a trăi constituie o contramărturie.

Mirajul Crăciunului cu tradițiile și colindele lui să ne determine să fim mărturisitori și cu cuvântul și cu fapta: *Acum te las, fii sănătos, / Și vesel de Crăciun. / Dar nu uita când ești voios, / Creștine să fii bun*⁵.

Vă urăm din tot sufletul ca sărbătorile **Nașterii Domnului, Anului Nou și Bobotezei** să le petreceți cu bucurie și, la toate mesele să fie inimi vesele!

Întru mulți ani!

⁵ IOAN BRIE, 73 Colinde, Cluj Napoca, 1980, p. 74.

1 Decembrie 2017.

Ce-ți doresc eu ție, Dulce Românie?

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Ne smulgem pentru câteva momente din vacarmul ce ne înconjoară și medităm cu prilejul Zilei Naționale la virtuțile esențiale pe care ar trebui să le avem în suflet față de România. Cea mai mare virtute, cum afirmă și Sfântul Pavel (1 Corinteni 13, 13), este dragostea. Omului postmodern, secularizat, dragostea față de țară i se poate părea desuetă. Noi afirmăm cu tărie că nu este așa.

Nostalgic ne gândim la euforia ce i-a cuprins pe români la 1 Decembrie 1918, când s-au adunat la Alba Iulia și și-au exprimat dorința de a se uni pe veci cu Țara. România a devenit mare, a devenit frumoasă și în sufletul celor ce așteptau de multă vreme clipa aceasta s-au născut sentimente greu de exprimat în scris. Le dă glas un dascăl de vocație, care, după ce a participat la Primul Război Mondial, la Marea Adunare de la Alba Iulia, hoinărea pe câmp și stătea de vorbă cu Țara: **Eu văd că ești alta, eu văd că ești fericită, eu simt bucuria și noua ta viață! Te-aș mângâia ca pe un copil, de-ar fi să trăiesc veacuri. Câmpiile tale, codrii tăi, apele tale, toate-mi vorbesc de ne-grăita ta fericire, patria mea! Nu ești pământ mort, nu ești vânt, nu ești apă; ești suflet ce tremuri de bucuria libertății.**

Însă și atunci, și cu mult mai mult astăzi, erau oameni în sufletul cărora nu aveau loc marile idealuri, pentru că ei erau preocupați de afacerile lor mercantile: **Tu știi cât am dorit să te văd așa cum ești acum: cu toate lanțurile sfărâmate să strălucești de întreaga ta tinerețe și frumusețe. Credeam că-ți vor cădea la sfintele tale picioare adoratorii cu sutele de mii să te vadă, să te admire, să te cunoască, să te iubească. Credeam că se va face o liniște de biserică de jur-împrejur și tu vei fi altarul. Și, iată, în jurul tău e larmă și alergare, oamenii se zbat după lucruri trecătoare, și tu, veșnică frumusețe, veșnică avuție, ești dată uitării.**

Marele Eminescu, pe vremea căruia încă România nu devenise mare, îi face țării o urare vrednică de imitat: *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie, / Tânără mireasă, mamă cu amor! / Fiii tăi trăiască numai în frăție! / Ca a nopții stele, ca a zilei zori, / Viața în vecie, gloriei, bucurie, / Dulce Românie, asta ți-o doresc!*

În Catedrala din Cluj, am oficiat Tedeumul Zilei Naționale, și în rugăciunea solemnă pe care am înălțat-o, am exprimat un mare adevăr și anume acela că noi nădăjduim să ne ajute Dumnezeu, nu pentru faptele noastre, căci suntem păcătoși și răi, ci pentru credința și dragostea nestrămutată a strămoșilor noștri către Dumnezeu, pe care noi îi avem mijlocitori înaintea Lui pentru țara și poporul din care ei au ieșit.

Cu speranța că așa va fi, felicităm întreaga suflare românească cu prilejul zilei de 1 Decembrie, așteptăm cu drag Jubileul de 100 de ani din 2018, și ne rugăm ca Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu noi cu toți!

La mulți ani România, la mulți ani dragi frați români!

¹ Actele Martirice, Colectia PSB, EIBMBOR, București, 1982, p. 5.

² ARHIMANDRIT ARSENIE PAPACIOC, *Scrieri către fiii mei duhovnicești*, Mănăstirea Derwent, 2000, p. 150.

³ VALERIU ANANIA, *Memoriile*, Polirom, 2008.

⁴ IOAN BUNEA, *Memorial*, Limes, Cluj Napoca, 2015, p. 133.

Tableta lunii

Despre „vestire” și despre „toleranță”

Alexandru Nemoianu

Statele Unite

Ln Faptele Apostolilor (FA 8, 26-40) ni se spune că Apostolul Filip a fost îndemnat de Duhul Sfânt înspre sudul Țării Sfinte, și acolo a întâlnit pe un înalt dregător etiopian care se întorcea spre casa lui. Acel înalt dregător, care călătorea cu totul special, într-un soi de „încăpere” purtată de sclavi - căci aceasta era adevărata „caretă” a vremurilor respective -, citea din Cartea Profetului Isaia. Apostolul l-a întrebat dacă pricepe ceea ce citește, și răspunsul a fost deschis, „cum, dacă cineva nu îmi tâlmăcește?” Atunci Apostolul, a cărui minte fusese învățată de către Hristos și luminată de Duhul Sfânt, i-a tâlmăcit „Scripturile” și imediat l-a și botezat. La fel, cei doi ucenici (Luca și Cleopa), care mergeau spre Emaus, au avut lipsă de „tâlmăcirea”, explicarea Scripturilor, iar acea tâlmăcire ei s-au învrednicit să o primească direct de la Mântuitorul. Din cele relatate este limpede că, pentru a fi înțelese, „Scripturile” trebuie să „vestite” și apoi explicate, tâlmăcite. Iar cei care le tâlmăcesc sunt vrednici de cinste specială, o cinste care îl face pe Sfântul Pavel să exclame: „cât de frumoase sunt picioarele celor ce vestesc pacea, ale celor care vestesc Evanghelia...”. Din nou, ni se arată că singure Scripturile nu pot ajuta, ele au nevoie de un „tâlmăci”, de cineva care să le vestească și să le explice. Despre importantă „vestitorului” avem un alt exemplu, încă mai cutremurător.

Pe însuși Hristos Dumnezeu a trebuit să Îl vestească oamenilor cineva, iar acel „cineva” a fost Sfântul Ioan Botezătorul, „cel mai mare născut din femeie” și cel mai mare dintre toți prorocii de dinainte. Iar Sfântul Ioan a și tâlmăcit oamenilor cine vine, pe cine înfățișează „cel căruia nu sunt vrednic să-I leg sandalele”, „Mielul lui Dumnezeu care ridică păcatul lumii”.

Iar dacă Hristos Dumnezeu trebuia să fie „vestit” și „tâlmăcit”, ce trufie nebună ne poate face să spunem că noi nu avem nevoie de „vestire” și de „tâlmăci”? Dar aici intervine din nou Înțelepciunea lui Dumnezeu, care a arătat „calea”. Această „vestire” și „tâlmăcire” se face în Biserică. De aceea e nevoie să revenim asupra înțelesului Bisericii.

Biserica este așezare teandrică, Dumnezeu-omenească. Ea este dintotdeauna și este locul în care se află Dumnezeu. Scriptura numește acest „loc” prin același termen: „ecclesia”. Din nou trebuie repetat că, atunci când vorbim despre Biserică este necesar să înțelegem că ea există pe două „nivele” diferite și nu putem folosi stările unuia dintre nivele pentru a explica stările celuilalt nivel și viceversa. Astfel, fiind așezare dumnezeiască, Biserica se află în condiția lui Dumnezeu, deci în afara timpului, „în veșnicie”, unde nu există nici trecut și nici viitor, există doar un „acum” perpetuu. Dar fiind și așezare omenească, Biserica este și realitate a lumii acesteia, căci în lumea această Dumnezeu se exprimă în „timp”. Cu alte cuvinte, fiind trupul mistic al lui Hristos, Biserica nu poate fi decât „una”. Despre acest lucru, în chip lămurit au vorbit chiar Apostolii, și cel mai lămurit vorbește din nou Sfântul Pavel în Epistolă către Galateni 1, 9, unde și avertizează: „Precum v-am spus mai înainte, și acuma vă spun iarăși: Dacă vă propovăduiește cineva altceva decât ați primit, să fie anathema”. Iar Sfântul Ciprian Episcopul Cartaginei (cca. 200-258) în mod lămurit avertizează împotriva „Bisericilor paralele” și răspicat spune: „extra Ecclesia nulla salus” (în afara Bisericii nu există mântuire). Dar aici întâlnim un alt paradox, o altă manifestare a „adâncului nepătruns” al Înțelepciunii lui Dumnezeu, a dragostei și milei Lui pentru oameni. Cei mai intransigenți dintre Părinții Bisericii, în ce privește canoanele și dogmele, așa cum era Sfântul Ciprian, s-au arătat cei mai înțelegători față de slăbiciunile și căderile „personale”. Sfântul Ciprian a fost cel care a arătat că Biserica trebuie să arate milă și înțelegere, „toleranță”, pentru cei numiți „lapses”, cei care, din teamă sau sub tortură, au căzut din dreapta mărturisire (este vorba de teribila persecuție anti-creștină din vremea Împăratului Decius). Sfântul Ciprian spunea că fiecare caz trebuie judecat individual și după „iconomia” divină. Pentru că cei care „vesteau” știau cui vestesc și știau că în față lor se aflau nu „oamenii”, ci „omul”, persoana fiecăruia, care poartă chipul și asemănarea lui Dumnezeu, deci este neprețuit. De aceea, pentru fiecare Biserică folosește cum ziceam „iconomia”.

Iconomia divină (gr. *oikonomia*, lat. *dispensation*), înseamnă câteva lucruri. Înseamnă „planul” divin, dar mai ales modalitatea de a aplica normele canonice.

Există norme stricte pentru fiecare „cădere”, pentru fiecare păcat, dar Biserica și slujitorii ei, ierarhi și preoți, nu voiesc să fie pierdut vreun suflet și de aceea folosesc „iconomia”. Sunt luate în considerare circumstanțele, căința, suspinul etc. Iar dacă fiecăruia dintre noi i se spune să ierte greșelile fratelui său, dacă acela se va întoarce și se va căi, „de șaptezeci de ori câte șapte”, deci permanent, cu cât mai mult va face aceasta Biserica? (Bun înțeles când există căința adevărată și voința de a nu repeta păcatul săvârșit).

Este absolut cutremurător să te gândești la privilegiul de a fi membru al Bisericii dreptmăritoare, Ortodoxe, cea care păstrează întregul tezaur al credinței. Al credinței care este poate cel mai mare dar făcut oamenilor de către Dumnezeu. Dăruire care, de atâtea ori îl făcea pe Părintele Nicolae Steinhardt de la Rohia să spună, „dacă nu m-ai fi știut, nici nu m-ai fi căutat”. Dumnezeu ni se face „știut” mai înainte ca noi să Îl căutăm.

Ca membri ai Bisericii Ortodoxe, să stăm „bine, să stăm cu frică”, uniți în jurul învățăturii Ei, tainelor Ei, Ierarhilor Ei. Fără să ne uităm nici la dreapta și nici la stânga, cu milă pentru cei răătăciți, dar mărturisind, împreună cu Sfântul Ciprian că, „în afara Bisericii nu există mântuire”.

Fii ctitor al Memoriei!

Ierom. Grigorie Benea

Starețul Mănăstirii Sfinții 40 de Mucenici - Memorialul Gherla

Le harta Gulagului românesc, Gherla a fost unul din locurile în care s-a suferit cel mai mult și cel mai intens. Mii de oameni, unii dintre ei personalități marcante ale elitei interbelice românești, au umplut celulele și beciurile teribilei închisori, fapt ce a lăsat până azi o rană deschisă în inima orașului.

Din păcate, tot acest tezaur inestimabil de suferință este practic nevalorificat și lăsat pradă uitării.

Pentru a umple acest gol, IPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei al Clujului a avut inițiativa construirii unui memorial în cinstea celor ce au suferit la Gherla în perioada de detenție politică.

În acest sens a fost constituită Asociația Memorialul Gherla și s-a înființat totodată Mănăstirea Sfinții 40 de Mucenici, care să cuprindă Ansamblul Memorial.

Construită pe „Dealul Căramidăriei” din Gherla - cimitir anonim cu gropi comune unde au fost aruncați cei ce au murit în penitenciar - Mănăstirea Memorial va cuprinde o capelă pentru comemorarea liturgică a victimelor comunismului, un spațiu expozițional dedicat celor ce au suferit în penitenciar, cât și o bibliotecă tematică și o sală de conferințe.

Pentru a duce la bun sfârșit acest proiect de recuperare a memoriei trecutului nostru recent și de cinstire a victimelor regimului ateu totalitar, avem nevoie de sprijinul tău!

Fii ctitor al memoriei celor ce s-au jertfit pentru credința în Hristos și pentru demnitatea neamului românesc!

Fii ctitor al Memorialului Gherla!

FII CTITOR AL MEMORIEI!
SPRIJINĂ MEMORIALUL GHERLA

La Gherla, pe Dealul Căramidăriei, zidim Memorial pentru cei ce au pățit sub comunism pentru credință, libertate, neam. Doar împreună putem. Avem nevoie de ajutorul tău!
Fii ctitor al memoriei!

Poți contribui la:

Asociația Memorialul Gherla
Cont RON: RO34RNCB0108155220740001
Mănăstirea Sfinții 40 de mucenici - Memorialul Gherla
Cont RON: RO34RNCB0108156262520001

Strada Căramizii nr. 2,
405300 Gherla

memorialulgherla@gmail.com
www.memorialulgherla.ro
www.facebook.com/MemorialulGherla

„Justinian, Părintele nostru”*

Arhim. Bartolomeu Valeriu Anania

Marile dureri sunt de piatră. Ne încremenesc o clipă, apoi se dospesc îndelung și pe tăcute. Și lacrimile lor sunt de piatră, ca ale peșterilor mari.

Plângem la întuneric, pe durata unui vealeat, și ne pomem între coloane, în templul propriilor noastre tristeți, față-n față cu cei pe care i-am plâns și laolaltă cu ei, întru aceeași zidire, știind că nu în deșert ne-am cheltuit. O candelă adunată din rouă, ca de pe lespedeza Sfântului Mormânt, e singurul nostru miracol: lumină ce ne descoperă pe dinlăuntru, în absența vitraliilor colorate.

Suntem încă prea aproape de clipa cea din urmă a Preafericitului - acum întru amintire - Patriarh Justinian spre a nu ne da seama că am încerca să-i scriem o cronică la lumina torțelor lui, înfipte pe cetate ca niște străji cu aripi. Prea de curând am fost martorii unor împliniri spre a nu ști că aproape nimic nou nu se mai poate spune deocamdată. Încă trăim sub obsesia locurilor comune, ale căror adevărate înțelesuri nu se pot decanta decât în timp. Timp pe care noi, o mână de colaboratori mai vechi și mai apropiați, nu știm de-l vom mai apuca.

O mână de colaboratori, mai vechi și mai apropiați, ne adunaserăm la Palatul Patriarhal în acea seară de 26 martie, spre a întâmpina întoarcerea Preafericitului acasă, după aproape două luni de spital. Eram liniștiți și bucuroși, doctorii ne încredințaseră că semnele îngrijorării au pierit, că Patriarhul își poate relua, cu un program zilnic mai redus, activitatea. Eram liniștiți și bucuroși, apoi neliniștiți de o întârziere și de o alta... Un telefon de la spital a căzut ca un clopot greu dintr-o turlă ruptă de vânt: Patriarhul și-a dat duhul. Și-l dăduse cu trei sferturi de ceas mai înainte, în automobil, spre casă, cu capul aplecat pe umărul medicului însoțitor. Inima lui, mare cât un clopot greu, căzuse dintr-o turlă ruptă de vânt. Și n-a mai bătut. Vechile ei dangăte, de o viață, răzberă în cer.

Trecuse de șaptezeci și șase de ani și era bănuț că zilele omului nu mai au putere. Trupul i se rărise, împușinat de suferință. Duhul își păstra încă vigoarea de altădată. Vigoarea aceasta îl așeza în familia spirituală a acelor români care-și așteaptă sfârșitul cu seninătate și-și rânduiesc cele de trebuință gospodărește ca și cum le-ar face pentru alții. Grijuliu până la amănunt, Păintele Patriarh își durase locaș de piatră în biserica Radului Vodă, de pe malul bucureștean al Dâmboviței, rectorită de el cu pasiune și dor de dănuire.

- De ce nu în catedrală, alături de cei doi? îl întrebase cineva cu vreo trei ani mai înainte.

- Catedrala e acum atât de mică! a răspuns mângâindu-și barba. Dacă mai pui un mormânt sau două, i-ai dat afară pe credincioși. Unde să mai încapă și ei?

În biserica Radului Vodă, mormântul e săpat în firidă, una cu peretele. Morții trebuie să aibă bunăcuviință de a nu sta în calea celor vii, pare a ne spune statornicul bun simț, de o viață și de după moarte, al Patriarhului Justinian.

La poarta Radului Vodă se îmbulzeau mulțimile să pătrundă în curte, după sicriul de stejar, înalt, pe pat de flori, din care răsăreau, culcate, mitra bizantină și barba abrahamică. S-au rupt cordoanele străjilor.

A strigat cineva:

- Vă rugăm, faceți loc să treacă familia Patriarhului!

A răspuns o credincioasă:

- Și noi suntem familia Patriarhului! Toți suntem familia Patriarhului!

De ce oare o fi insistat Preafericitul Justinian ca în titulatura sa oficială să i se spună Părinte? Din preoția de mir îl urmărea o familie, era tată, bunic, părinte prin excelență. S-a vrut și a fost Părinte, tot prin excelență, al tuturor păstoriților săi.

Cei mai mulți știu că Patriarhul Justinian, care a dominat viața noastră bisericească timp de aproape treizeci de ani, a fost un conducător de mare autoritate, cu o statură dreaptă și bine zidită, ochi ageri, trăsături tari, grai răspicat, minte ascuțită, voință de cremene, dâr în înțelepciune și înțelept în dârzenie, vizionar al vremurilor noi, deschis prefacerilor sociale și credincios tradițiilor sfinte, veghetor de zi și de noapte, muncitor cu timp și fără timp, aspru în cumpăna gândului, prompt în hotărârea lucidă, iscusit al dilemelor, scripitor în intuiții. A fost și un geniu al rezoluției.

Mai puțini însă știu că, om fiind, nimic din ce e omenesc nu i-a fost străin, inclusiv omenia. Prin această imensă omenie românească ne-a fost, tuturor, Părinte, în cel mai autentic înțeles al cuvântului: preoților, călugărilor, credincioșilor de toată mâna. Multe suferințe s-au alinat prin jertfa sa, multe biserici s-au desăvârșit prin obolul său. Părinte le-a fost chiar subalternilor. Un permanent și necruțător dialog se consuma între autoritatea omului de administrație și bunătatea părintelui duhovnicesc. Cea din urmă era obligată să cedeze pe parcurs și să biruiască numai la sfârșit. Era un primat al datoriei pe care colaboratorii, deseori mânați cu hârmicie,

trebuia să-l priceapă. Cu coastele împunse de piteni, cel ce se așternuse pământului știa că la capătul drumului îl va mângâia stăpânul pe coamă și-și va lipi obrazul de al lui. Sau, dacă vrem, ceva din spectacolul emoționant al mecanicului de tren, care, numai ce a oprit în Gara de Nord, scoate bumbacul și-și șterge locomotiva de sudoare. Dacă între om și animal, dacă între om și mașină se poate instaura un climat de omenie, cum să nu fie el posibil între om și om? între conducător și condus? între părinte și fiu? Mulți învățători vom mai avea, ca să grăim cu Pavel, dar nu mulți Părinți. Generația noastră l-a avut pe Părintele Justinian.

L-am vegheat între făclii, noi cei îmbrăcați în harul preoției, l-am însoțit

pe ultimul drum, ne-am luat bun-rămas, ne-am rugat pentru el și nu ne-am rugat pentru noi, toți l-am iertat și nimeni nu i-a cerut iertare. Ne rugăm și i-o cerem acum, când flacăra albă a morții mistuie impuritățile și nu mai lasă loc decât transparențelor. Arhim. B.V. Anania

*
*
*

În ziua de duminică, 27 martie 1977, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române le vestea cu tristețe creștinilor ortodocși români trecerea la cele veșnice a Patriarhului Justinian Marina. Slujba înmormântării a fost săvârșită miercuri, 30 martie 1977, la Catedrala Patriarhală din București, fiind oficiată de un impunător sobor, alcătuit din înalți ierarhi și clerici, în prezența unui numeros public credincios.

După câteva zile, Arhim. Bartolomeu Valeriu Anania, pe atunci Director al Editurii Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, a dat publicității acest *tulburător panegiric*, intitulat „Justinian, Părintele nostru”, din care reiese că era unul dintre cei mai apropiați colaboratori ai defunctului Patriarh.

La 40 de ani de la moartea Patriarhului Justinian Marina, deși controversate din jurul personalității sale continuă, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în semn de prețuire pentru felul cum a cămuit destinele Bisericii sale într-o perioadă grea atât pentru cler, cât și pentru credincioși, a decretat ca anul 2017 să-i fie închinat.

Mircea Gelu Buta

Breviter

A fi moral

Aurel Sasu

Profesorul de etică Teodor Vidam este profetul unei vechi discipline care „începe acolo unde începe umanul” și încetează acolo unde încetează ideea de libertate (Petru Creția). Sigur, etica și moralitatea se pot defini în multe feluri, dar și aici, ca pretutindeni, în credință, creație sau conduită, important este limbajul faptelor. Or, acesta este, cel puțin în zilele noastre, descumpănitor prin labilitatea normelor și prin despotismul autosuficienței sale. Dacă pe vremea lui Protagoras, „omul era măsura tuturor lucrurilor”, astăzi am ajuns în situația puțin ridicolă a lucrurilor văzute ca măsură integrală și suficientă a omului. Vorba unui mare teolog: creați după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, am ajuns, pentru uzul personal, să ne creăm un Dumnezeu după chipul și asemănarea noastră. Permisivitatea extremă și individualismul agresiv își au propriul lor Decalog în acord cu o societate narcisist-neurotică a relativului, izolării, violenței, funebrului și perversității.

Morala creștină înseamnă iubire, compasiune, dragoste, generozitate, sacrificiu pentru celălalt, mucenicie, trăire în comuniunea de gând și de voință. Morala omului digital este dilema supraviețuirii în „catacombele electronice” (Richard Grallo), performanța stupefiantă a tehnologiei intrusive, anihilarea reciprocă, eufemistic numită competiție, manipularea sinelui, aversiunea abil mascată în realitatea virtuală și solidaritatea prin excluziune. Trăim într-o lume dezarticulată, lipsită de coerență, a falselor reprezentări și a furtului de identitate, o lume bântuită de un mesianism al nimicului, prinsă tot mai mult în sistemul ocult al supravegherii și al remitologizării prin mistificare. Ne trăim exaltați postumitatea propriilor noastre speculații și fantezii (alterarea comportamentului și comunicarea de masă, furtul de inteligență cu ajutorul neurobiologiei, copierea minții, scanarea emoțiilor, a dorințelor, a aversiunii sau nemulțumirii și stocarea lor pentru crearea de versiuni modificate ale viitoarelor reacții de natură politică, culturală sau intimă). Noul imoralist al lui David Bosworth știe deja cum arată omul utopiei-cyber: format nu din trup și suflet, ci din *software* (mintea) și din *hardware* (corpul), unite într-un fel de imortalitate tehnică programată după principiul salvării tehnologiei de așa-zisa amenințare a omului și nu invers. Unde se află etica în aceste fluidități care transcend granițele își creează propriile centre de putere simultane (prin comunicarea interactivă) și propriile rețele de globalitate (prin comunicarea pe orizontală)? Cum poate fi restaurat omul în această degingoladă a valorilor, cum poate intra din nou în dragostea lui Dumnezeu (Dumitru Stăniloae), pe de o parte, și cum se poate salva de teroarea materialismului utilitar, pe de alta?

Cum se poate salva omul contemporan de vacuitatea propriei gândiri și de bucuria autodestructivă, cum și când va înțelege că un destin nu se poate întemeia pe drama celuiilalt și că iluzia de adevăr nu este, în nici o împrejurare, adevărul însuși. Frumos spus: „omul este o incintă a realității” (Ortega y Gasset). Dar cum protejăm noi această incintă de poluarea moral-spirituală, cum, închisă fiind, o deschidem spre lume, ca totalizare de gând, de faptă și de vis? Problema este nu să vrem binele, ci să fim noi înșine binele, nu să divagăm pe tema iubirii, ci să fim noi iubire, să nu ne transformăm biografia în bibliografie, ci s-o trăim în ceea ce Nietzsche numea izbânda împăcării cu sine. Cum vor citi generațiile care vin rătăcirile, eșecurile, dezastrele, abdicările noastre într-o comică alcătuire de timp fără timp și de spațiu fără spațiu? De câte ori trebuie să cădem în lume, pentru a ne aduce aminte că există, totuși, un paradis?

Printre nume de erudiți în ale eticii, printre concepte și teorii, astăzi inaplicabile unei lumi a relativului fracturat, din care a dispărut nuanța, eleganța și inteligența, cartea lui Teodor Vidam (*Revirimentul eticii în gândirea filosofică românească*, Argonaut, Cluj, 2016) lasă să se întrevadă felul dramatic în care valorile se prăbușesc și slava măreției omului se stinge, făcând loc unei istorii de sensibilități și certitudini ipocrite. O lume a consensului, a concordiei, a iubirii și a respectului nu se poate ridica pe ruinele frustrării, ale resentimentului, ale haosului și ale ambiguității indescifrabilului uman. Transcenderea de noi înșine, înspre un abis al Cerului (Emil Cioran) este condiția esențială a ieșirii din biologie și intrarea în transistoria ideilor în sine (un parcurs al întregii gândiri interbelice, pe care D. D. Roșca o pune sub semnul *existenței tragice*). Iată ce nu înțelege epoca postmodernismului târziu: că trebuie să fim oameni doar în calitatea noastră de oameni și de nimic altceva, cum spunea, în *Etica sa*, Aristotel. Că trebuie să ieșim din excesul de insuficiență al istoriei contemporane și să restituim umanului aura de sacru a condiției sale terestre. Volumul lui Teodor Vidam, mai mult decât un excurs al ființării în și prin moralitate, este un subtil avertisment adresat celor care uită că singur adevărul ne face liberi. Ceea ce înseamnă că nu este de ajuns să fim pur și simplu oameni, ci oameni până la capăt.

* Text publicat de Arhim. Bartolomeu Valeriu Anania imediat după moartea Patriarhului Justinian, în revista „Biserica Ortodoxă Română”, Buletinul oficial al Patriarhiei Române, anul XCV, nr. 4, aprilie 1977, pp. 233-235.

Don Giovanni Bosco – părintele și învățătorul tinerilor

Protos. **Benedict Vesa**

Sensibilitatea spirituală era una dintre însușirile fundamentale ale lui Giovanni Bosco, personalitate duhovnicească marcantă a orașului Torino secolului al XIX-lea. Preot și dascăl, cu o harismă și slujire specială, se remarcă prin lucrarea catehetică și socială îndreptată către tineri, pentru care își dedică întreaga existență. Obișnuia să spună „este îndeajuns să fiți tineri pentru ca eu să vă iubesc”. Apropierea de tineri venea din însăși atitudinea Domnului față de aceștia, dublată de caracterul paradigmatic atitudinal pe care îl reprezintă imaginea copilului în fața lui Hristos – curat, liber, simplu, cu un echilibru între rațiune și simțire, fără temeri prea mari, fără subordonări sistematice.

Hristos Însuși este identificat de Don Bosco în interiorul acestei paradigme. Redau un scurt fragment din gândirea și simțirea sa: „Priviți mereu cum se comporta Iisus cu apostolii Săi, cărora le suporta ignoranța și grosolană, ba chiar și puțină credință. De asemenea, și pe păcătoși îi trata cu bunătate și familiaritate încât unora le trezea mirarea, iar la alora scandalul, dar, la cei mai mulți, speranța că vor obține iertare de la Dumnezeu. De aceea ne-a poruncit să fim blânzi și smeriți cu inima... Să nu fie agitație în sufletul vostru, să nu fie dispreț în ochii voștri, să nu fie insulte în cuvintele voastre, ci să aveți milă pentru prezent și speranță pentru viitor”¹.

Giovanni Bosco se naște în ziua de 16 august 1815, în apropiere de Torino, într-o mică așezare numită Becchi, aparținătoare comunei Castelnovo, provincia Asti, într-o familie simplă. Se bucură de ocrotirea căminului familial pentru o foarte scurtă perioadă de timp, căci, la doar doi ani, rămâne orfan de tată. La această situație se adaugă starea de precaritate materială a regiunii, cauzată fie de războaiele napoleonice, fie de calamitățile naturale. În toate aceste condiții mama sa dă dovadă de o profundă așezare sufletească creștină, exemplu care îi va rămâne permanent în inima sa pe tot parcursul vieții. Studiile primare și le face în localitatea natală.

Vocația sa de misionar în mijlocul tinerilor este devreme simțită într-un vis, care îi va deveni punct de reper. Înțelege urâtenia păcatului și importanța evitării acestuia încă de la vârsta tinereții. De aici începe lucrarea sa misionară amestecată sau identificată chiar cu propria viață. „Se va face tuturor toate” pentru ca să îi câștige pe toți – devine acrobat, cântăreț, clovn chiar, din dorința de a-i atrage pe cei de o vârstă cu el și a-i ajuta să se ferească de păcat.

Urmează studii sporadice private, cu don Lacqua și don Calosso, între anii 1924-1929. Între anii 1931-1935 își continuă studiile la Școala publică din Chieri. De acum, mijlocul prin care se putea apropia de tineri și dedica deplin era preoția. Astfel, pe când împlinște vârsta de 20 ani, este admis la seminarul din localitate. Va fi hirotonit preot în ziua de 5 iunie 1841, pe când avea 26 ani. Darul pe care îl cere de la Dumnezeu cu acest prilej este „eficacitatea cuvântului” în misiunea pe care și-o dorea către inimile tinerilor din Torino. După o perioadă de studiu în domeniul moralei și pastoralei, își începe apostolatul misionar, împreună cu Bartolomeo Garrelli, cu un catehism și un oratoriu. Proiectul se construiește în jurul unor întâlniri de seară la care participă chiar de la început peste 300 de tineri. Orașul Torino, pentru dezvoltarea sa industrială, era un punct de atracție pentru mulți tineri din diverse categorii sociale, în căutarea unui loc de muncă. Pentru tinerii ce proveneau din situații sociale, financiare sau culturale defavorizate, Don Bosco organizează întâlniri duminicale, fie în biserică, fie pe câmp, cu dorința de a-i educa, atât din punct de vedere religios, cât și profan. Primul oratoriu stabil a fost cel din cartierul periferic Valdocco, inaugurat pe 12 aprilie 1846. Un an mai târziu îl deschide pe cel de-al doilea, de data aceasta în cartierul Porta Nuova. Pentru proiectul său curajos, mulți îl consideră drept un entuziast idealist.

Proiectele continuă, astfel că, în 1853, Don Bosco deschide școli profesionale, fondează prima fanfară, și tipărește revista „Lecturile catolice”. Pentru tinerii fără o orientare în viață, fondează *Oratoriul Sfântul Francisc de Sales*, încercând să le ofere aici posibilitatea de a avea o familie, de a învăța o meserie și de a deprinde o viață religioasă. În acest cadru fondează *Congregația Saleziană*, formată din preoți și slujitori, care îi și vor continua opera. Aceasta va fi recunoscută de către Vatican în 1864. Din această primă recunoaștere se nasc alte numeroase congregații și asociații de slujire socială – „Asociația Cooperatorilor Salezieni”, „Societatea Fiicelor Mariei, ajutorul creștinilor”, „Asociația foștilor elevi ai Oratoriului Salezian”, „Asociația Ex-elevilor lui Don Bosco”.

După anul 1874, lucrarea misionară a lui Don Bosco depășește granițele țării în Europa, Africa, America Latină. În ziua de 7 decembrie 1884, va fi hirotonit primul episcop dintre călugării salezieni, interpretând acest moment drept o confirmare a întregii sale misiuni la nivel ecleziastic.

La vârsta de 73 de ani trece la cele veșnice, în ziua de 31 ianuarie 1888 cu gândul la tineri: „Să le spuneți tuturor că îi aștept în rai”. În acest moment lucrarea sa număra 773 de călugări salezieni și 393 de fiice ale Mariei Ajutătoare. Va fi proclamat de către Biserica Apuseană fericit pe 2 iunie 1929, iar pe 1 aprilie 1934 trecut în rândul sfinților.

Nici activitatea editorială nu este de neglijat. Toate scrierile sale au fost adunate într-o colecție de 38 de volume, cuprinzând un număr de 216 scrieri, toate dedicate cu precădere lucrării misionare, în special, a tinerilor.

Opera sa a fost continuată în întreaga lume, în slujba tinerilor săraci și suferinzi, prin întemeierea de școli, institute tehnice și profesionale, spitale, oratorii, parohii și diverse alte centre.

Don Bosco a rămas foarte cunoscut în spațiul educației prin „metodologia” sa pedagogică numită „sistemul preventiv”²,

care prevede, mai înainte de îndreptare, corecție și consiliere post-factum, prevenirea situațiilor negative, printr-o educație responsabilă, serioasă și ancorată religios. El însuși traducea această „metodologie” prin practicarea dragostei creștine, participarea la viața Bisericii, mai ales Spovedania și Împărtășania, la care se adaugă încrederea în formatori. Din perspectivă psiho-pedagogică, propunerea sa educațională anticipa o viziune pozitivă care se va dezvolta mult mai târziu – prevenirea manifestărilor reprobabile prin propuneri pozitive inteligente, care să anticipe necesitățile tinerilor, astfel încât să se evite apariția unei vieți dezordonate din punct de vedere moral, și care să compromită dezvoltarea psiho-socială și religioasă. În sinteză acest sistem prevedea: acceptarea tinerilor așa cum sunt, ca punct de plecare; încrederea că în orice tânăr există potențial care trebuie descoperit și pus în lucrare; crearea unui spațiu al relațiilor personale, pline de bucurie și încredere reciprocă; participare la acțiuni specifice tinerilor; interesul pentru mentalitățile și problemele lor, mereu în schimbare; crearea de experiențe pozitive; atenție față de tinerii marginalizați; accentul pe acțiunile în care tinerii sunt protagoniști și altele.

Giovanni Bosco a fost și rămâne un geniu al educației: „Se estimează că a educat în oratoriile sale nu mai puțin de o sută de mii de tineri abandonați, inventând pentru ei primele școli de muncă, semnând el însuși primele contracte de ucenicie; primele școli serale și duminicale; primele societăți de ajutor reciproc pentru muncitori, prima bibliotecă pentru tineretul italian, îngrijindu-se el însuși de publicarea a 204 volume mici”³.

Educația tinerilor rămâne și astăzi o prioritate pentru Biserică. Primatul pus pe prevenție, alături de aspectul curativ, îl face pe Don Bosco și metodologia sa actuală și, în același timp, sursă și resursă de inspirație în misiunea cu tinerii. Tinerii sunt și ei în Biserică și ai Bisericii. De modul în care ei se simt, înăuntru sau în afară, depinde viitorul Bisericii, dar și al lumii, în general. Aș sintetiza, în cele din urmă, viziunea sa, în două scurte îndemnuri adresate lor, tinerilor: „*Fiți mereu veseli, fără să faceți păcate!*” și „*Fiecare să știe să scoată un profit spiritual din orice lucru!*”

² „Giovanni Bosco”, în *Breve storia della spiritualità cristiana*, Milano, Ancora 2003, pp. 395-396.

³ *Santi nella Misericordia*, Milano, Edizioni San Paolo, 2015, pp. 63-64.

† Emilian Lovișteanu, *Între cruce și înviere. Fiile din istoria recentă a monahismului românesc*, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2017, 340 p.

Despre decretul 410 din 19 noiembrie 1959 și urmările sale în viața Bisericii noastre s-a mai scris în mod competent după 1989. Așa se face că ne sunt cunoscute resorturile anticlericale limpezi și țelurile clare ale partidului muncitor

român de a lovi cât mai puternic în monahism cu scopul de a slăbi vigoarea Bisericii Ortodoxe Române. Măsura represivă și restrictivă – care contravenea, în esență, constituției republicii – a fost justificată în epocă printr-o serie de capete de acuzare devenite veritabile lozinci cu finalitate penală pentru diverse categorii sociale și sute de mii de cetățeni ai acestei țări care s-au trezit peste noapte catalogați drept „reacționari” și „dușmani ai regimului”, fiindcă ar fi fost fie „legionari”, „antonescieni”, „monarhiști” sau „chiaburi”, fie „mistici”, „obscuranțiști cu vederi religioase învechite” și „opozanți ai materialismului dialectic”. Și în fond prin vocația monahală caracterizată de cele trei voturi liber exprimate (ascultare, feciorie, sărăcie), monahii și monahiile din mănăstirile României socialiste chiar asta erau prin simplul motiv că refuzau să se încline și să se înregimenteze orbește noilor directive sovietice și să se alinieze viziunii social-politice și antropologice marxist-leniniste, care contraveneau în mod evident Evangheliei Mântuitorului Iisus Hristos, predaniei Sfinților Apostoli și învățăturii Bisericii. Prin urmare, nu avem nevoie de explicații foarte complexe pentru a înțelege ceea ce a determinat regimul comunist, ca la un deceniu de la preluarea puterii politice, să impună Bisericii Ortodoxe decretul 410/1959 prin care au fost scoși din mănăstiri și trimiși a se (re)integra în societatea laică circa 5.000 de monahi și monahii. În mănăstiri li s-a permis să rămână numai călugărilor cu peste 55 de ani, călugărițelor cu peste 50 ani, celor cu studii teologice superioare, celor care beneficiau de pensii, dacă renunțau la ele, precum și celor bolnavi, care nu se puteau integra în câmpul muncii. Statisticile autorităților arătau că la nivelul Patriarhiei din cele 224 mănăstiri existente la 1 ianuarie 1959, 30 fuseseră desființate în perioada ianuarie-octombrie 1959, alte 92 împărțind aceeași soartă după aplicarea decretului, astfel la 31 martie 1960 mai funcționau 117 mănăstiri. Din cei 6014 viețuitori contabilizați de autoritățile civile, la 1 ianuarie 1959, rămăseseră în mănăstiri 1456, la 31 martie 1960 (pp. 39-40). Efectele erau vizibile și trebuiau să ducă în viziunea regimului la extincția monahismului, prevederile decretului rămânând de drept valabile până în decembrie 1989.

Despre toate aceste lucruri tragice dă mărturie volumul de față, realizat de PS Emilian Crișanu, episcop vicar al Arhiepiscopiei Aradului. Tomul este structurat în două părți, cea dintâi reprezentând un studiu introductiv foarte bine documentat intitulat „Monahismul românesc în lumina Crucii. Monahismul din Moldova și decretul 410/1959”, iar cea secundă oferindu-ne șansa unică de a-i asculta în mod direct pe o parte din cei ce au avut de suferit în urma aplicării decretului. „Vocația monahală și prigoana comunistă: convorbiri cu monahi și monahii” însușează un număr de 21 dialoguri purtate de părintele episcop Emilian alături de Dan Daia și pr. Dumitru Păduraru cu maici și călugări din mănăstirile Agapia, Sihăstria, Văratec și Vorona în vara anului 2009. Parcurgerea acestor convorbiri deschide o nouă perspectivă asupra statisticilor amintite anterior, cifrele seci nefiind capabile să cuantifice decât date de ordin matematic și demografic, nu și experiența dureroasă a mii de oameni răstigniți de un regim incapabil să le înțeleagă și să le tolereze vocația. În acest sens, răspunsul maicii Filofteia de la mână. Văratec este edificator: „Ce să vă spun...!, oricâte ai vrea să știi, nimeni nu poate să-ți pătrundă în suflet, să vadă cu adevărat, ceea ce s-a întâmplat atunci” (p. 242). Firul roșu al tuturor mărturisirilor reprezintă, pe de o parte, jalea, lacrimile și durerea experiate de toți monahii și monahiile în momentul aplicării decretului de către securitate și autoritățile bisericești, instrumentalizate de organele securității în acest sens, iar pe de altă parte dorința ardentă a tuturor de a reveni, atunci când a fost posibil, în mănăstirile din care au fost alungați. În cuvinte și răspunsuri simple găsim importante mărturii de suflet, care vor rămâne de acum înainte, grație distinsului autor, înscrise în istoria bimilenară a monahismului românesc.

Mircea-Gheorghe Abrudan

¹ *Scrisorile Sfântului Ioan Bosco, preot, Torino 1959, 4, pp. 201-203.*

Mărturie și martiriu

Protos. Simeon Pinte

reștinismul a fost de la început o experiență. A fost experiența unui grup de oameni care s-au adunat în jurul Aceluia pe care, pe parcursul petrecerii lor împreună, L-au descoperit a fi Însăși Viața. Iar entuziasmul pascal ce i-a cuprins după Învierea Sa din morți i-a transformat în mărturisitori ai Vieții. Ei au vrut ca toți oamenii, întreaga făptură, să devină părtași la ceea ce au trăit ei. Apostolul iubirii mărturisește: „Ce era de la început, ce am auzit, ce am văzut cu ochii noștri, ce am privit și mâinile noastre au pipăit despre Cuvântul vieții, – și Viața s-a arătat și am văzut-o și vă mărturisim, și vă vestim, Viața de veci care era la Tatăl și s-a arătat nouă – ce am văzut și am auzit vă vestim și vouă, ca și voi să aveți împărtășire cu noi. Iar împărtășirea noastră este cu Tatăl și cu Fiul Său, Iisus Hristos” (I Ioan 1, 1-3).

De altfel, înainte de a se despărți de ei prin înălțarea Sa la ceruri, Mântuitorul Iisus Hristos i-a investit pe Apostolii săi, prin forța și puterea Duhului Sfânt, în calitatea de martori: „veți lua putere, venind Duhul Sfânt peste voi, și îmi veți fi Mie martori în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginea pământului” (Faptele Apostolilor 1, 8). Ei aveau să înceapă această slujire în ziua Cincizecimii când, prin venirea Duhului Sfânt, avea să ia ființă Biserica și să se inaugureze misiunea creștină, funcție constitutivă esențială a Bisericii. În misiunea lor, ei au avut întotdeauna conștiința că sunt martorii Celui Înviat.

Mărturia este o cerință și o exigență internă a credinței. Cel ce descoperă credința în profunzimile ei nu poate să nu o mărturisească: „noi credem, pentru aceea și grăim” (II Corinteni 4, 13). Mai mult, mărturia este supunere față de voia lui Dumnezeu. Când Apostolii Petru și Ioan au fost puși să dea socoteală în fața Sinedriului ei au răspuns: „judecați dacă este drept înaintea lui Dumnezeu să ascultăm de voi mai mult decât de Dumnezeu. Căci noi nu putem să nu vorbim cele ce am văzut și am auzit” (Faptele Apostolilor 4, 19-20).

Când vorbesc despre mărturia apostolică, autorii *Noului Testament* folosesc cu precădere cuvântul grecesc *martys* (μαρτυρ). Acest cuvânt exprimă mai întâi *experiența* Apostolilor de a fi martori oculari ai Persoanei și lucrării lui Iisus Hristos. În al doilea rând, indică *mărturia* prin cuvânt despre adevărul Persoanei și lucrării lui Hristos, adică misiunea de evanghelizare. Mai apoi, această experiență și mărturisire apostolică își va găsi punctul culminant în mărturia pecetluită cu sângele jertfei proprii vieți, adică în *martiriu*: „Și îmi veți fi mie *martiri* (cf. Luca 24, 48), cu alte cuvinte ar trebui să spuneți ceva esențial despre viața Mea și despre moartea Mea: prin viața voastră, prin moartea voastră”¹.

Mărturia sau martiriul este așadar participare existențială la moartea și viața în Hristos precum zice Sfântul Pavel: „purând totdeauna în trup omorârea lui Iisus, pentru ca și viața lui Iisus să se arate în trupul nostru. Căci pururea noi cei vii suntem dați spre moarte pentru Iisus, ca și viața lui Iisus să se arate în trupul nostru cel muritor” (II Corinteni 4, 10-11). De aceea și Mântuitorul, vorbind despre ucenicie, ca asumare a crucii zice: „oricine va mărturisi întru mine (ἐν ἐμοί) înaintea oamenilor și Fiul Omului va mărturisi întru el (ἐν αὐτῷ) înaintea îngerilor lui Dumnezeu” (Luca 12, 8). Sfinții Părinți au înțeles de aici caracterul sinergic al mărturiei ce se realizează prin viața în Hristos. Ucenicul Îl poartă pe Hristos în sine. El i se oferă Acestuia ca instrument în așa fel încât Hristos Însuși să își facă propria mărturie. Mărturia adevărată este doar în Hristos. De aceea în suferințele martirilor era prezent Hristos Care îi întărea cu o putere mai presus de fire în suportarea celor mai groaznice chinuri, iar acum trupurile lor sunt sfinte moaște hristofore sau purtătoare de Hristos. Tocmai de aceea, când părți din acestea sunt așezate la temelii unui nou altar, Biserica îi întâmpină cântând psalmul hristologic, ca și cum L-ar întâmpina pe Domnul Însuși: „Ridicați, căpetenii, porțile voastre și vă ridicați porțile cele veșnice și va intra Împăratul slavei. Cine este acesta împăratul slavei? [...] Domnul puterilor, Acesta este împăratul slavei” (Psalmul 23, 7-10).

Din primele veacuri creștine și până azi au fost nenumărați aceia care au depus mărturia sângelui. Fiecare epocă își are martirii săi. Mărturie depune însă și oricare dintre noi pe măsura slujirii Evangheliei prin viață creștină autentică trăită în iubire pentru Cel răstignit, pe măsura omorârii patimilor egoiste și a sfințirii vieții. Apostolul zice: „Cei ce sunt al lui Hristos și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftelile” (Galateni 5, 24). Calitatea vieții de creștin constituie astfel în toate timpurile cea mai puternică metodă de misiune. De aceea în Biserica Ortodoxă îi pomenim zilnic pe mucenici și pe cuvioși, pe toți aceia care, deși provin din diferite medii sociale, având diferite slujiri în această lume, și-au dedicat viața și moartea Celui iubit. În viața liturgică se realizează

o comuniune, un praznic, cu toți aceia care L-au iubit pe Hristos fără rezerve, în mod curajos, până la capăt. Participarea la praznicul sfinților, care culminează zilnic prin înnoirea vieții în Hristos prin Euharistie, oferă curaj reînnoit, speranța nezdruccinată și inspirație de sus în martiriul personal al fiecărui creștin.

Mărturia creștină are azi un sens foarte larg. Ea se referă la totalitatea vieții creștine trăite în strânsă comuniune cu Dumnezeu prin rugăciune, prin cult, prin taine, prin spiritualitate, prin diaconie. Toate acestea sunt o continuă mărturie și ca atare o formă de misiune. Martiriul înseamnă astăzi și luptă pentru dreptate socială, egalitate, pace și libertate, pentru trăirea Evangheliei în mod plener. Martiriul înseamnă a lua decizii în duhul evanghelic în momente critice provocate de conflictele cu puterile acestei lumi în cadrul tensiunilor structurilor sociale. Martiriul înseamnă a-ți păstra demnitatea umană în fața consumismului excesiv, a materialismului programatic care neagă orice valoare a spiritului și a libertinajului moral. În toate aceste situații fiecare creștin, participă mai mult sau mai puțin, mai conștient sau mai puțin conștient, la propriul său martiriu. Într-o lume în care tentația secularizării este din ce în ce mai prezentă, o lucrare importantă a Bisericii rămâne cultivarea conștiinței mărturisitoare, mai ales prin calitatea și sfințenia vieții creștine.

Părintele Diodor Todea, mărturisitor al lui Hristos și prigonit în perioada comunistă

Ierom. Grigorie Benea

ărintele Diodor Todea s-a născut în ziua de 13 martie a anului 1906, în comuna Arieșeni (județul Alba), dintr-o familie dedicată slujirii altarului. Tatăl său, pe nume Ioan, a fost preot ortodox în Arieșeni, iar unul dintre frații lui mai mici, Viorel (n. 1919), a ajuns la rândul său preot. Pe mama sa o chema Maria, născută Palade. A urmat până în 1915 școala primară în Abrud, mutându-se apoi la Beiuș, unde în anul 1923 a absolvit liceul de băieți „Samuil Vulcan”. După aceea s-a înscris la Academia Teologică Ortodoxă Română din Cluj, pe care a terminat-o în anul 1928. Conform unor informații, ar fi absolvit și Facultatea de Drept din Cluj, în anul 1927.

După încheierea studiilor a funcționat ca profesor de religie la Sighet (jud. Maramureș), între 1928-1930, iar apoi la Alba-Iulia, între 1930-1933. În luna august a anului 1933 s-a căsătorit cu Emilia Vasii din comuna Avram Iancu, jud. Turda interbelic (Alba actual), cu care a avut trei copii, doi băieți (Mircea și Sorin) și o fată (Ileana). În 31 august 1933 a fost hirotonit preot pe seama parohiei Avram Iancu de către episcopul Nicolae Ivan. A slujit aici cu vrednicie, conștient de sarcina dificilă a preotului într-o lume tot mai secularizată. Un articol publicat în anul 1937 în revista *Renașterea*, cu titlul *Preotul și lumea de azi*, ni-l prezintă ca un preot luminat, neașteptat de proaspăt și actual în gândire. În contextul „veacului celui mai implacabil materialism”, după cum descrie părintele Diodor epoca sa – și cu atât mai mult pe a noastră –, preotul nu poate „asista impasibil la golirea totală a lui Dumnezeu din sufletele oamenilor”, ci trebuie să-și asume cu dedicație lucrarea misionară „înlocuind acel creștinism de suprafață prin creștinismul convingerii, prin cultivarea cu abnegațiune a sămânței dumnezeiești. [...] Pentru aceasta însă, ni se cere nouă în primul rând o trăire în Hristos. Să trăiești adevărat în lume și totuși în afară de ea. Să stai mereu în ochii lumii ca o pildă, stimulând dorința de a te urma, de a face ca tine”. Pentru a realiza aceasta, preotul trebuie să conștientizeze că nu este doar „un păstrător de tradiții, de datini, în stare statică. Astăzi, ni se cer cât mai multe cunoștințe în toate domeniile”, pentru a putea da răspunsuri la provocările pe care le ridică societatea. Totodată însă, trebuie păstrată convingerea că doar Biserica „posedă grăunțele vieții veșnice în stare dinamică, [iar] el va putea dospi frământătura modernă a lumii”. Am redat aceste cuvinte deoarece considerăm că ele nu doar ilustrează cât se poate de bine gândirea părintelui, ci și redau ceea ce el a încercat să împlinească prin viața sa, lucru dovedit inclusiv de suferințele îndurate mai târziu în închisorile comuniste.

Și-a păstorit așadar cu râvnă turma în anii grei ai celui de-al Doilea Război Mondial, cât și după invadarea țării de trupele sovietice și preluarea puterii de către regimul comunist. În perioada tulbură de după 23 august 1944, aviația germană a parasutat – în luna decembrie – un grup de legionari în zona muntoasă dintre Cluj și Alba. În frunte cu Pavel Grimalschi și Aurel Chira, aceștia aveau misiunea de a sabota din spatele frontului armata sovietică în cazul unei eventuale intervenții armate germane. Pentru câteva luni, parașutații și-au găsit adăpost și hrană în comuna Avram Iancu, părintele Diodor

Todea numărându-se printre localnicii care i-au ajutat. Până la urmă, grupul celor parașutați a fost arestat, însă părintele a scăpat de această soartă pentru că, se pare, numele său nu a fost menționat la anchete. Nu același lucru s-a întâmplat însă și cu fratele părintelui Diodor, părintele Viorel Todea, care era preot în Arieșeni și care i-a adăpostit la rândul lui pe parașutați. Arestat în 1949 și bolnav de TBC, părintele Viorel Todea a ajuns până la urmă la închisoarea sanatoriu de la Târgu Ocna, unde s-a integrat în cunoscutul „grup mistic” din jurul lui Valeriu Gafencu, pe care l-a spovedit și împărtășit pe patul de moarte. Tot el se pare că l-a botezat ortodox și pe cunoscutul pastor protestant Richard Wurmbrand, care rămăsese impresionat de trăirea duhovnicească a tinerilor „mistici” și hotărâse să se convertească la Ortodoxie. Informațiile despre acest eveniment sunt destul de neclare și contradictorii, pentru că Wurmbrand nu și-a asumat după eliberare acest botez, însă în mod interesant o posibilă confirmare a lui ne vine tocmai dintr-o declarație de anchetă a părintelui Diodor. Astfel, la 14 septembrie 1959, aflat în arest la Oradea, părintele spunea: „[Fratele meu] a stat mult timp de vorbă cu un evreu foarte cult, care a umblat prin mai multe țări și cu care a discutat despre doctrina creștinismului în mod perseverent; având fratele meu ferma convingere că l-a convertit pe acest evreu, făcând prin aceasta un titlu de mândrie. Mi-a spus că despre această convertire a vorbit și Episcopului Colan de la Cluj”.

Revenind la traseul părintelui Diodor, se pare că acesta a avut un prim contact cu închisoarea comunistă în anul 1948, fișa matricolă penală a lui menționând că a fost arestat în acel an vreme de 2 luni pentru „sabotaj economic”, fără vreo altă informație în plus. Oricum, după o slujire de aproape 16 ani în comuna Avram Iancu din Munții Apuseni, părintele se mută, la 1 mai 1949, ca paroh al comunei Baciu din apropiere de Cluj. Documentele nu ne păstrează prea multe informații despre slujirea sa aici, decât că în anul 1954 și 1956 a fost premiat cu distincții speciale.

Cu ocazia valului represiv din anii 1958-1959, vechile dosare sunt redeschise și așa se pare că Securitatea ajunge și la numele părintelui ca unul dintre cei ce îi adăpostise pe parașutați. Cert este că în vara anului 1959 fratele părintelui este arestat din nou (fusese eliberat în 1954), iar la câteva luni după, pe 7 septembrie 1959, este arestat și părintele Diodor. A fost anchetat în arestul Securității din Oradea până în ianuarie 1960, fiind introdus într-un lot de patru persoane implicate în susținerea celor parașutați. Judecat de Tribunalul Militar

Cluj în deplasare la Oradea, părintele a fost condamnat – conform sentinței nr. 621 din 14 iunie 1960 – la „12 ani muncă silnică, 7 ani degradare civică și confiscarea totală a averii personale”, pentru „infrațiunea de complicitate la crima de trădare de patrie”. Recursul îi este respins. La sfârșitul anului 1960 este mutat la penitenciarul din Dej, unde va rămâne până în 1963, când este mutat la Gherla. De aici s-a eliberat un an mai târziu, pe data de 3 august 1964, declarându-și ca domiciliu localitatea Baciu.

La foarte puțin timp după eliberare, pe 11 august 1964, părintele scrie un memoriu către Preasfințitul Teofil Herineanu, cerând reprimirea în cler. „În situația în care mă găsesc, respectuos Vă rog Preasfințite să binevoiți a-mi da posibilitatea de a servi din nou la Altar, prin numirea mea ca preot într-una din parohiile libere, de preferință Coruș care este mai aproape de domiciliul subsemnatului; aceasta până când parohia a cărui titular am fost va fi liberă”. Conform procedurii standard, părintele Diodor Todea este trecut prin Consistoriul Eparhial în 26 august 1964, condamnat retroactiv, iar în data de 27 august este reprimis în cler și până la urmă încadrat în parohia Baciu, unde va sluji până la sfârșitul vieții.

Bibliografie: AAC, Fond Personal; AAC, Fond Disciplinar; ACNSAS, Fond Penal, Dosar 15023; DIODOR TODEA, „Preotul și lumea de azi”, în *Renașterea*, anul XV, nr. 40, 3 octombrie 1937, Cluj; http://www.teologiepentruazi.ro/2015/12/14/#_ftn15.

ADRIAN NICOLAE PETCU, „Părintele Diodor Todea în închisoarea comunistă”, în *Ziarul Lumina*, 29 martie 2012, pe internet la: <http://ziarulumina.ro/parintele-diodor-todea-in-inchisoarea-comunista-70836.html>.

ADRIAN NICOLAE PETCU, „Închisorile părintelui Viorel Todea din Arieșeni Albei”, în *Ziarul Lumina*, 27 iulie 2012, pe internet la: <http://ziarulumina.ro/Inchisorile-parintelui-viorel-todea-din-arieseni-albei-73846.html>.

ADRIAN NICOLAE PETCU, „Mărturia de spiritualitate creștină în temnița comunistă: convertirea lui Richard Wurmbrand”, în *Ziarul Lumina*, 21 octombrie 2015, pe internet la: <http://ziarulumina.ro/marturia-de-spiritualitate-crestina-in-temnita-comunista-convertirea-lui-richard-wurmbrand-106316.html>.

<http://www.cuvantul-ortodox.ro/recomandari/richard-wurmbrandt-convertire-ortodoxie/>.

Fișă matricolă penală: <http://www.biblioteca-represiunii.ro/Fise%20matricole%20penale%20-%20detinuti%20politici/T/T%2008.%20Tocaci%20-%20Tolvay/Todea%20Diodor/>.

¹ Anastasie Yannoulatos, Arhiepiscopul Tiranei și al întregii Albanii, *Misiune pe urmele lui Hristos. Studii Teologice și omilii*, Trad. Diac. Ștefan L. Toma, Ed. Andreiana, Sibiu, 2013, p. 163.

Părintele Liviu Brânzaș, mărturisitor și apărător al lui Hristos în timpul prigoanei comuniste

Emanuil Ineoan

Liviu Brânzaș s-a născut la 16 decembrie 1930 în comuna Sâniob, Bihor, fiind al treilea din cei patru copii ai lui Ioan, de profesie brigadier silvic și Ecaterina. A primit la botez un nume latin Liviu, asemenea celorlalți trei frați ai săi: Virgil, Sabina și Cornelia. Primele clase primare le-a urmat la Sâniob până în 1940, când în urma Dictatului de la Viena localitatea natală cade în zona de ocupație, iar familia a fost nevoită să se refugieze în localitatea Finiș. Viitorul părinte de mai târziu amintea peste ani de reperul reprezentat de învățătorul său, Vasile Bucur, cel care i-a vorbit pentru prima dată de lupta împotriva comunismului ca despre o adevărată cruciadă. Alături de acesta și bunicul său, Moise, clopotar din satul Șumugiș, ce cunoscuse ororile bandelor bolșevice ale lui Bela Kuhn din perioada 1918-1919, îi povestea adesea cu multă gravitate despre bolșevici „așa cum ar vorbi un pustnic despre diavoli: întruchiparea maximă a răului...”.

Pentru familia viitorului preot, aderarea la comunism ori înscrierea în Partidul Comunist ar fi echivalat cu o „...lepădare de Hristos și o unire cu satana!”. Drept urmare, Liviu Brânzaș a deprins din familie, dar și din școală (a urmat vestitul Liceu „Samuil Vulcan” din Beiuș) un sistem de valori la baza căruia stăteau trei principii clar definite: credința în Dumnezeu, dragostea de neam și cultul eroilor. Aceste valori i-au dat puterea să reziste în fața provocărilor ulterioare.

Revenind la biografia tânărului Liviu, încă din perioada în care acesta era elev la Beiuș a luat atitudine împotriva sistemului sovietic de pedagogie școlară, precum și împotriva încercărilor profesorilor liceului de prezentare a poporului român ca popor de origine slavă. Opoziția sa la încercarea unor cadre didactice de a da jos portretul lui Avram Iancu din incinta clasei sale au trezit suspiciunile conducerii liceului împotriva sa. În acest context, la cererea directorului comunist al liceului de curând impus de regim, Florian Salvan, a fost exmatriculat din toate școlile statului, conform Ordinului Inspectoratului Școlar al județului Bihor-Oradea nr. 8361/1949 din 17 martie 1949.

După eliminarea din liceu, Liviu Brânzaș, devenit un element vânat de autorități, a reușit o perioadă să se ascundă în munți (Valea Drăganului), dar în septembrie 1949 a fost pentru prima dată arestat de către Securitatea Beiuș. Eliberat după două luni de închisoare, s-a reîntors în Bihor unde, alături de alți 24 de elevi și studenți, va pune bazele unei organizații legionare anticomuniste și antisovietice. În 15 septembrie 1951 a fost arestat și închis până la proces la sediul Securității Oradea. Tribunalul Militar Oradea, pe 3 ianuarie 1953, după un simulacru de proces, l-a condamnat pe Liviu Brânzaș la 25 de ani de muncă silnică și 10 ani degradare civică pentru uneltire contra ordinii sociale. Aceeași condamnare a primit și fratele său mai mare, Virgil. Rememorând momentul primirii sentinței, părintele Brânzaș nota: „La sfârșit zâmbim. Parcă am fi fost decorați. Într-un sens, această condamnare poate fi considerată un fel de decorație. Mai exact, un titlu de onoare”.

În cei aproape 13 ani de detenție Liviu Brânzaș a „cutreierat” închisorile de la Oradea, Jilava, Mina de plumb de la Cavnic, Gherla și Aiud. Memoriile sale publicate postum, *Raza din Catacombă* rămân o admirabilă mărturie a suferințelor sale pentru credință, dar și a patriotismului său funciar. „În timpul detenției, m-am străduit, în general, să am o atitudine demnă și fără teamă în fața gardienilor și politrucilor care supravegheau și sancționau atitudinea noastră în închisoare. Înfruntând momente grele (la Oradea, Cavnic și Gherla), am acumulat o valoare morală a suferinței suportate cu demnitate și curaj. Tocmai acum să sacrific acest tezaur cucerit prin atâtea suferințe? Îmi pun o întrebare ce poate fi decisivă: dacă supraviețuiesc prin compromis, la ce îmi va servi libertatea? Fără menținerea prestigiului moral, libertatea devine inutilă. Libertatea nu are sens și nu este necesară decât dacă vom putea crea și lupta mai departe pentru țelurile noastre. Iar aceasta nu se poate decât numai dacă ți-ai format și păstrat o deplină autoritate morală. Omul ideal pentru comunism trebuia să fie lipsit de curaj, dominat de suspiciune și pasionat pentru delațiune. Teroarea instituită și exercitată de Securitate își găsea sprijin în lașitatea, oportunistul și ticăloșia atâtor trădători. Scopul urmărit era ca nimeni să nu aibă încredere în aproapele sau chiar prietenul său”.

Pentru Liviu Brânzaș lupta împotriva comunismului era mai ales o confruntare cu cei care atentau la valorile spiritual-naționale: „Bolșevismul care se instaurează în România este valul uriaș care vrea să măture din temelii Biserica strămoșească. Se cuvine să fim o lespede în digul de apărare, în cinstea strămoșilor noștri și în interesul mântuirii urmașilor noștri”. În aceste condiții, singurul refugiu existențial rămâne pentru pr. Liviu Brânzaș rugăciunea: „Primul program este cel al rugăciunii. În singurătatea și obscuritatea celei există cele mai

favorabile condiții pentru rugăciune. Suferința întoarce pe om spre Dumnezeu. În asemenea condiții se experimentează puterea rugăciunii. Aici, în bezna celulei, nu ți se mai pare că afirmația Sfinților Părinți care spun că rugăciunea este totul, ar fi exagerată, ci te convingi că este un adevăr. Numai când experimentezi învățătura Sfinților Părinți îți dai seama și poți cunoaște adevărul lor. Când ei spun că fără rugăciune nu este posibil nimic în viața religioasă (nici progres moral, nici rezistență la ispite, nici – în final – mântuirea însăși) constăți din propria experiență că perioadele de mediocritate spirituală au existat tocmai când nu te rugai, iar după intrarea în rugăciune, ce stări de iluminare și fortificare interioară ai cucerit și cât de ușor te puteai menține pe culmi... Nu numai prin vorbe, ci și prin fapte ne-a învățat Aiudul; voi regăsi la foarte mulți frați de suferință ideea că celula închisorie este chilie de mânăstire. În acest fel, întemnițarea era considerată un dar divin, iar executarea condamnării, un stagiul necesar pentru renașterea sufletească și o școală eficientă pentru a deveni un luptător creștin desăvârșit. Culmea ascensiunii religioase din închisoare o constituie trăirea mistică pe care o realizează o parte din întemnițați. Idealul mântuirii a devenit supremul țel. Viața aspră pe care o impune regimul de încarcerare echivalează cu cele mai aspre condiții obligatorii trăirii mistice. Austeritatea din închisoare depășește prin intensitate și durată, chiar și viața monahală. Viața trăită într-o mânăstire așezată într-un cadru feeric pare o vacanță, în raport cu viața dură din aceste întunecoase catacombe...”.

Închisoarea comunistă a fost și un prilej de întâlnire pentru tânărul Liviu, însetat de cunoaștere, cu preoți și profesori teologi de renume, cum ar fi: preot profesor Ioan Ageu – rectorul Academiei de Teologie de la Arad, părintele Ioan Iovan, părintele Arsenie Papacioc, părintele Iustin Pârveu, preot profesor Dumitru Stăniloae. Cursurile de teologie la care acesta a luat parte în spațiul carceral, dar și apropierea de părintele Stăniloae, îl vor determina pe Liviu Brânzaș să făgăduiască înaintea lui Hristos că la ieșirea din temniță va urma studiul teologiei pentru a se putea hirotoni preot. Mărturiile din cartea sus menționată sunt relevante pentru felul în care acesta descoperă în detenție un sens moral și liturgic suferinței sale: „Suferința are un efect straniu asupra sufletului. Este ca un laborator misterios care produce în om o energie spirituală neașteptată. Persecutorii din totdeauna s-au aflat în fața acestui paradox inexplicabil pentru ei. Folosesc suferința pentru distrugerea adversarilor, dar spre stupefacția și disperarea lor, efectele par și sunt contrarii. Suferința creează luptători și martiri. Cei morți devin sămânță roditoare, iar supraviețuitorii devin luptători mai decisi. Nu spunea Tertulian că sângele creștinilor este sămânță? Persecutorii din vechime nu au reușit să înfrângă marșul Creștinismului spre biruință. Persecutorii mai noi s-au consultat, probabil, mai îndelung cu Satana și au ajuns la concluzia că nu trupul trebuie ucis, ci sufletul. Căci sufletul este purtătorul credinței și al harului. Pentru distrugerea sufletului, trebuie împinsă suferința fizică și psihică dincolo de limita naturală de rezistență a ființei omenești. Când această agresiune totală atinge un prag de intensitate, în interiorul omului se produce o explozie și structura sufletului se năruie. În acest vid interior se poate infiltra spiritul demonic care îl transformă pe om în sens negativ. Persecuția din închisori, în special cea de la Pitești, a avut ca țintă distrugerea morală a tineretului român creștin. Pe bolșevici i-a obsadat perspectiva biruinței morale pe care o puteau realiza acești tineri, care în împotrivirea lor la instaurarea satanismului marxist în România, acceptaseră voluntar martiriul. La sfârșitul acestei pătimiri, nu trebuia să iasă din închisori o armată de eroi, ci una de renegați”.

În iulie 1964, Liviu Brânzaș a fost eliberat din detenție. Deși puternic afectat fizic după anii de temniță grea (a îndurat bătăi,

foame, frig și nu în ultimul rând lungi perioade de izolare în Zarcă Aiudului și a Gherlei pentru că nu a acceptat reeducarea impusă de tortionari) iese întărit sufletește din această experiență. Rămâne în continuare dornic să urmeze calea preoției ca să poată lupta din altar pentru mântuirea sa și a poporului drept credincios aflat în mare cumpănă. Deși permanent urmărit și anchetat de Securitate, a reușit cu greu să se angajeze ca muncitor la Întreprinderea Mini-eră Bihor (1 octombrie 1964 – 1 iulie 1965), apoi funcționar la Întreprinderea de Construcții Forestiere Cluj (2 iulie 1965 – 30 aprilie 1967) și la Spitalul de Neuropsihiatrie din Ștei (1 mai 1967 – 1 octombrie 1968). În plan familial, s-a căsătorit în 8 mai 1965 cu Maria Indrie împreună cu care vor avea o fiică, Liana Dana.

Una dintre condițiile pentru a putea spera la calitatea de student teolog era obligația de a finaliza studiile de liceu întrerupte de arestare. Astfel, cu mari greutăți pricinuite de autoritățile comuniste ce în continuare l-au văzut drept un pericol la adresa statului, Liviu Brânzaș a reușit să obțină diploma de bacalaureat în septembrie 1967 la Liceul nr. 2 din Beiuș. Relația sa deosebită cu părintele Dumitru Stăniloae cultivată și după ieșirea din închisoare a cântărit enorm în evitarea interdicției instituite de regim pentru foștii deținuți politici de a urma teologia. Părintele Stăniloae a intervenit decisiv pe lângă Arhiepiscopul Teofil de la Cluj pentru a obține primirea în eparhie și eliberarea actului de binecuvântare arhierescă necesar concursului de admitere la cursurile Academiei Teologice de Sibiu. Liviu Brânzaș a intrat cu cea mai mare medie a examenului de admitere din anul 1968. Rezultatele sale deosebite le-a avut și la finalul anului I de studii, pe care l-a absolvit cu media 10. Solicitarea sa de a fi hirotonit preot încă de atunci a găsit un alt sprijin nesperat în persoana consilierului eparhial de la Cluj, Onisie Moraru ce i-a fost un real ajutor pe tot parcursul studenției sale, dar și ulterior. Acesta l-a sfătuit pe Arhiepiscopul Teofil Herineanu să ceară acceptul hirotonirii într-un preot către însuși Patriarhul Justinian Marina. În ciuda trecutului său supus oprobriului, Patriarhul Justinian a aprobat hirotonia unui student teolog cu doar un an de facultate absolvit. Prin aceasta s-a dovedit încă o dată că patriarhul Justinian a fost realmente „un ocrotitor al foștilor deținuți politici”, după cum afirma chiar viitorul slujitor al altarului Liviu Brânzaș în memoriile sale.

A fost hirotonit diacon și apoi preot în 3 respectiv 4 octombrie în catedrala din Cluj de către Teofil Herineanu. Prima parohie păstorită a fost Iacobeni, între 1 noiembrie 1969 și 31 martie 1971. Ulterior, s-a transferat în parohia Tureni, pe care a păstorit-o între 1 aprilie 1971 – 31 decembrie 1975. Ultima sa parohie a fost Suceagu, al cărui preot paroh rămâne între 1 ianuarie 1976 și 31 decembrie 1990. În cei 22 de ani de preoție a refuzat categoric să se supună interdicției de a face catehizarea copiilor și tinerilor, a dus un program continuu de apropiere a acestora de Biserica în ciuda neplăcerilor cauzate de atitudinea sa fermă. Nu a pregetat să facă apel de nenumărate ori chiar în cadrul întâlnirilor de la protopopiatul Turda ori Cluj pentru implicarea susținută a preoților în educația religioasă a copiilor. A manifestat tot timpul pentru o atitudine curajoasă și demnă a preoțimii române în statul comunist ateu: „Nu este permis ca un apostol să devină, sub nicio formă colaborator voluntar al minciunii și imposturii. Spiritul apostolic și patriotic este categoric împotriva ideii de a servi credința prin compromis”.

Documente din dosarul său de la Securitate demonstrează că părintele Liviu a dat probă în repetate rânduri de mărturisirea unui adevăr de credință ortodoxă fără compromisuri, fapte ce i-au determinat pe oficialii vremii să-i aplice eticheta de „indezirabil”. A găsit înțelegerea ierarhilor săi ce i-au apreciat zelul misionar, bunăoară în 18 mai 1985 la sfințirea bisericii reînnoite din Suceagu a primit distincția de iconom din partea episcopului Justinian Chira. În momentul înmânării brâului roșu către preot, arhiepiscopul vicar a exclamat cu voce tare în auzul întregii asistențe următoarele: „Părinte Liviu, îți dau această distincție pentru suferințele d-tale îndurate în închisoare”. Această asumare arhierescă a mărturisirii credinței în temniță a unui preot de către unul din membrii Sfântului Sinod din perioada comunistă rămâne o pagină luminoasă în destinul părintelui Brânzaș.

După pensionare, părintele Liviu a continuat să slujească în diverse parohii din Cluj și din țară devenind primul duhovnic al Asociației Foștilor Deținuți Politici, dar și al tinerilor creștini ortodocși. A avut o activitate intensă în plan publicistic, ținând discursuri de o înaltă ținută cu ocazia întâlnirilor foștilor săi colegi de suferință în vechile locuri de detenție la Gherla, Aiud, Canal etc., ori la diverse congrese și simpozioane. În 1998 s-a îmbolnăvit subit de cancer trecând la cele veșnice în data de 3 septembrie 1998. Un sobor de preoți, în frunte cu Preasfințitul Părinte Vasile Someșanul a săvârșit slujba sa de înmormântare în ziua de sâmbătă 5 septembrie 1998 în biserica din localitatea Baciu-județul Cluj.

Bibliografie: AAC, Fond Personal; Arhiva familiei Brânzaș. Mulțumim pe această cale pentru amabilitatea și sprijinul acordat demersului nostru.; Liviu Brânzaș, *Martor într-un proces moral*, Brad '94, 2000; Liviu Brânzaș, *Raza din catacombă*, Scara, București, 2001; Fabian Seiche, *Martiri și mărturisitori români din secolul XX. Închisurile comuniste din România*, Ediția a II-a, Agaton, Făgăraș, 2014.

Făgăduințele veșniciei

Menuț Maximilian

Fornind de la gândul că viața noastră, fiind darul lui Dumnezeu, se cere a fi timp al mântuirii, părintele Timoftei Găurean din Agrieș prezintă, în volumul „Făgăduințe”, apărut la Editura Cezara Codruța Marica, la Târgu Mureș, reflecții duhovnicești ce pun cuvinte la zidul mântuirii celor care le vor lectura.

După cum spune în Prefață editorul Valentin Marica, „Făgăduințele părintelui Timoftei Găurean dovedesc legăturile neîntrerupte, puternice, cu harul dumnezeiesc prin care nouă, oamenilor, fața să ne strălucească precum altădată învrednicitul Moise, rânduindu-ne gândul și sufletul pe calea ce duce spre izbăvire” (p. 6).

Structurată pe tematici din Biblie, cartea răspunde întrebărilor credincioșilor care au astfel un ghid spre lumea credinței adevărate în aceste vremuri tulburi în care de multe ori rătăcim de pe calea ortodoxiei. Se spune că un „Doamne ajută” rostit din suflet valorează uneori mai mult decât o rugăciune la care gândul nu îți stă. Despre modul în care trebuie să ne rugăm ne spune părintele în carte, fiind un ritual de formă, de conștientizare și, mai

ales, acel moment din zi în care stăm de vorbă cu Dumnezeu: „Rugăciunea, adică inima mea, e un drept al lui Dumnezeu ce i se cuvine pentru toate darurile primite de la El” (p.10).

Conștient de misiunea grea pe care preotul o are, de atâtea ori spunându-se că va da seama la judecată mult mai aspru decât noi, părintele declară: „Ca preot, port neîncetat un legământ între mine și credincioșii de care nu pot uita încercând a-i conduce pe calea mântuirii, rugându-mă pentru sufletul lor, dorind ca eu și copiii sufletului meu să ne putem mereu simți îmbrăcați cu putere de Sus, acea lumină să strălucească în sufletele noastre făcându-ne părtași dumnezeieștii fii ca paza cea mai puternică a sufletelor noastre să rămână rugăciunea și Sfânta Liturghie” (p. 13).

Preoția este ca o dulce povară pentru părintele Timoftei, cel care în fiecare ceas de sărbătoare propovăduiește cuvântul Domnului, fiind mesagerul acestuia pentru credincioșii de pe Valea Țibleșului: „Ce minune, ce măreție i se acordă preotului de a petrece cu Dumnezeu la Sfântul Altar de a se încălca cu energie dumnezeiască, de a se face părtaș firii lui Dumnezeu, sfințindu-se și devenind purtător de Dumnezeu în mijlocul enoriașilor” (p.16).

Suntem în vremuri în care biserica este adeseori judecată de noi, fiii ei. Așa cum despre mama ta ar trebui să ai doar cuvinte de laudă, așa ar trebui să cinstești și să iubești biserica străbună. Dacă mai există câte un exemplu negativ în rândul slujitorilor acesteia, oameni fiind și ei, asta nu înseamnă că preoții, în marea lor majoritate, nu-și cunosc misiunea de purtători ai Cuvântului Sfânt: „Cu toată răutatea oamenilor nesăbuiți, care judecă după cum ar face ei dacă ar fi în locul preotului, pe pământ, la altar, preotul face lucrurile lui Dumnezeu coborându-l pentru om din cer pe pământ. Iar omul de multe ori în loc să-i mulțumească lovește, hulește, ponegrește pe cel ce i-l oferă pe Hristos” (p. 17).

Citind cartea părintelui Timoftei Găurean descoperim cuvintele acestuia, rostite în mijlocul credincioșilor din diferite colțuri ale Transilvaniei, la hramuri bisericesti, descoperim făgăduințele acestuia despre prezența noastră în raiul cu flori dacă vom, ști cum să-l dobândim pe Dumnezeu: „Dacă vrem cu adevărat să fim fericiți și tot ce facem în această lume să aibă valoare, trebuie să fim înțelepți și să-l lășăm pe Dumnezeu să ne conducă, să facem acele lucruri care-i plac Lui... Cea mai sănătoasă viață e aceea când noi gustăm cât mai des din merindea veșniciei și apoi, apărându-l pe Dumnezeu de toți aceia care-l hulesc fără frică” (p. 18).

Mesajul cărții este unul clar, aceea de a-l primi pe Hristos atunci când bate la ușa inimii „Ca pe oaspetele cel mai de onoare... Odată cu a sa înviere să înviem și noi la o viață nouă, să dezbrăcăm haina păcatului și să ne înnoim cu haina cea de mult preț a harului lui Dumnezeu, prin el să avem viață veșnică și să ne bucurăm de moștenirea împărăției sale” (p. 37).

Se remarcă, în carte, nu doar faptul că părintele stăpânește foarte bine temele Bibliei, ci și înrudirea textului acestuia cu literatura, odată cu cărțile publicate câștigând și statutul de scriitor. Poate niciodată Agrieșul nu a fost descris ca în cartea părintelui Timoftei: „E seară în Agrieș. Cerul senin îmi pare un semn al dragostei lui Dumnezeu... Miresmele naturii ajung la mine și mă-mbată, îndemnându-mă să-mi plec genunchii. Fruntea abia așteaptă să se lase în palmele ostenite în urma unei zile grele... O văd pe mama,

deși nu am văzut-o. O simt deși nu am atins-o. Rugăciunea străbate ca o rană spre sufletul ei... Cu mama în gând, cu satul în brațele sufletului, caut ceaslovul, aprind lumânarea, plec genunchii și-l chem pe Dumnezeu să se odihnească în inima mea, să pot adormi astfel” (p.128).

Un preot care a știut să facă din cuvânt armă de rugăciune, iar semințele acestuia să fie roditoare prin intermediul cărții pentru credincioșii de pretutindeni. Multe ar fi temele pe care le dezbată părintele Găurean, de la cea a Crucii, care înseamnă „biruința și echilibrul creației dumnezeiești” (p. 68), până la ascultare, tămăduire, înviere, dar și durere care este „calea sigură spre fericire... Nu numai că ne înobilează, ci are forța de a ne diviniza” (p. 85).

Cartea părintelui ne face să privim în grădina sufletului și să vedem precum în pildele lui Iisus dacă smochinul a rodit, iar dacă nu, să ne punem un semn de întrebare. În scurtele cugetări de la finalul cărții redescoperim sensibilitatea scriitorului care ne propune teme de meditație ce pot fi citite seară de seară, în ceas de rugăciune, ca talisman pentru sufletul nostru, mai ales acum, în perioada

Postului, când ar trebui să ne bucurăm cu toții de Nașterea Mântuitorului, să fim părtași măcar câteva ceasuri împreună cu magii la minunea ce se va săvârși, să dăm întâietate micuțului Prunc pentru descoperirea vieții veșnice, nu lucrurilor materiale ce sclipesc în vitrinele magazinelor și care nu au, de fapt, nicio însemnătate pentru suflet. Încheind cu gândurile părintelui Găurean, care spune că „prin soare Dumnezeu se descoperă zilnic luminii, iubindu-ne” (p. 133), vă îndemnăm să lecturați această carte, să vă bucurați de cuvintele semănate aici, fiind convingși că vor prinde rod în țarina credinței noastre dacă vom ști să le lecturăm în cheia adevărată.

Făuritor de muzeu al tradițiilor de pe Valea Țibleșului, artist ce vorbește cu lemnul dându-i strălucire prin lucrările pe care le face, scriitor bine primit de colegii de breaslă și un preot al înălțimilor adânci, după cum îl numește părintele protopop Ioan Dâmbu, părintele Timoftei Găurean revarsă dragostea sfinției sale peste cititori cu expresia înțelepciunii sale, dovedindu-ne dragostea imensă pe care o are pentru cel care, la sărbători, se află în Sfântul Altar, rugându-se pentru mântuirea neamului românesc.

Sandu Frunză, *Fundamentalismul religios și noul conflict al ideologiilor*, col. „Școala ardeleană de filosofie”, ediția a II-a, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2015.

Profesor al Facultății de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării, scriitor și editor al unor periodice prestigioase, blogger și filosof, profesorul Sandu Frunză este totodată și un om puternic preocupat de religie și mistică.

Fin analist al gândirii părintelui Dumitru Stăniloae, dânsul s-a orientat în ultima vreme și asupra unor teme precum relația dintre teologie și fundamentalism, sau dintre religie și mass-media. Analizele sale, ce îmbină aspecte de filosofie, teologie și jurnalism sunt cu certitudine transdisciplinare și de actualitate, fapt ce explică buna receptare, intensă recenzare și citare a lor în mediile de specialitate. Între lucrările recente ce-i poartă semnătura, se numără și cea de-a doua ediție a volumului: *Fundamentalismul religios și noul conflict al ideologiilor*, apărută în cadrul colecției „Școala ardeleană de filosofie”, la editura Școala Ardeleană din Cluj-Napoca, în anul 2015. Parte a unui proiect mai vechi, ea vede acum din nou tiparul într-o formă îmbogățită și actualizată, suscitând deja aprecierile publicului cititor.²

¹ Cf. <http://frunzasandu.wordpress.com/> (accesat 12. 11. 2017).

² Fapt reliefat de recenziile de care a beneficiat deja acest volum. A se vedea: Lucian-Zeev Herșcovici, *Fundamentalismul religios și noul conflict al ideologiilor* (Religious fundamentalism and new conflict of ideologies), în *Polis*, V (2017), nr. 1 (15); Elena Ciobanu, „Fundamentalismul religios și noul conflict al ideologiilor”, în *Ateneu*, LIV (2017), nr. 570, p. 21; Iulia Medveschi, „Fundamentalismele religioase și „alterarea” sferei comunicării politice”, în *Tribuna*, serie nouă, XV (2016), nr. 329, p. 5; Mirela Mărcuț, „Religious Fundamentalism and the New Conflict of Religions”, în *Analele Universității din Oradea. Relații Internaționale și Studii Europene (RISE)*, VII (2015), p. 271-274; Ioana-Roxana Havrici, „Sandu Frunză, Religious Fundamentalism and the New Conflict of Ideologies”, în *Journal for the Study of Religions and Ideologies*, II (2003), nr. 6, p. 200-202.

În capitolul introductiv (p. 9-14), autorul prezintă motivația cercetării și realizează o frumoasă prezentare diagnostică a situației lumii contemporane. El ține de asemenea să sublinieze privitor la volumul pe care îl aduce în fața cititorilor faptul că:

„Cartea de față cuprinde un capitol despre ideologie ca religie secularizată deoarece am dorit să arăt că, așa cum ideologia se transformă într-o religie secularizată în mai multe mișcări ideologice ale secolului XX, religia tinde astăzi, în tot mai mare măsură, să devină o ideologie religioasă practică de o serie de grupuri radicale ce se autodefinesc drept mișcări de renaștere religioasă. Dintre mișcărilor reprezentative pentru modul în care ideologia se substituie religiei ca suport al construcției identitare, al modelării vieții și acțiunii, m-am oprit asupra marxismului pentru a corela situația sa cu cea a fundamentalismului. În timp ce marxismul funcționează ca o religie secularizată, fundamentalismul se dovedește a fi o ideologie religioasă” (p. 11).

Acest aspect, interesant atât ca abordare, cât și din perspectiva conținutului, va fi ulterior detaliat în paginile următoare. De altfel, el nu este singurul inedit, care frapează prin modul direct în care este abordată o problemă importantă în peisajul contemporan. Segmentat în cinci părți mari, volumul prezintă în cadrul celei dintâi aspecte privitoare la construcția simbolică a identității (pp. 15-50). În texte ce seamănă ca abordare cu cele ale lui Mircea Eliade, fiind însă mult actualizate, profesorul Sandu Frunză se folosește de aspecte isagogice privitoare la mit, definindu-l și relaționându-l cu ideea de trăire simbolică, sacru, ideologie, religie și identitate. Apoi, în cea de-a doua parte (pp. 51-122), discursul este frumos direcționat înspre chestiuni de actualitate. Printr-un frumos joc de cuvinte, autorul își rezumă demersul, arătând că este dedicat analizei *ideologiei ca religie secularizată și religiei ca ideologie*. Amplele incursiuni filosofice duc toate înspre o temă centrală, aceea a marxismului, pe care îl analizează, vorbind despre modul în care contribuie el la recuperarea religiozității și imaginarului. Cu precizia unui doctor ce folosește un bisturiu pentru a pătrunde în profunzimea unor țesuturi și a identifica o formațiune tumorală, filosoful clujean alunecă dinspre discursul filosofic înspre cel religios, vorbind despre fundamentalism, pe care îl definește într-un mod cu totul corect, ca ideologie.

În ciuda predilecției sale înspre sfera filosoficului, el înțelege importanța tradiției religioase și ține să realizeze o clară distincție între ea și termenul mai-sus menționat (pp. 101-108), după care încearcă să plaseze cronologic fenomenul înțeles astăzi prin intermediul acestui termen, circumscriindu-l modernității (fără a-i neglija însă formele arhaice). Odată realizate aceste precizări, analiza continuă în cea de-a treia parte a lucrării (pp. 123-162), cu o amplă analiză a principalelor aspecte privitoare la fundamentalismul creștin. Folosindu-se de cărări deja bătătorite, el definește acest fenomen prezentând modul în care se ampretează el asupra moralei, biopoliticii și altor aspecte similare.

Apoi, dinspre general, analiza se îndreaptă înspre evidențierea unor aspecte particulare, specifice unor anume cadre religioase. Astfel, în vreme ce, în cadrul părții a patra se referă la fundamentalismul iudaic (pp. 163-250) și cel islamic (pp. 251-306). Nici aspecte ce pot fi, în anumite contexte generatoare de manifestări fundamentaliste, din spațiul creștin contemporan, nu sunt neglijate. Așa se face că, în ultima parte a lucrării (pp. 307-396), probleme precum raportul dintre religie și naționalism religios sau statul de drept și multicultural și relația lui cu Biserica națională, sunt expuse și analizate într-un mod serios și obiectiv. În plus, dorind să pătrundă adânc în contextul spațial-național din care scrie, realizează și o prezentare a tendințelor fundamentaliste principale ce pot fi regăsite în contextul românesc.

Lucrarea profesorului Sandu Frunză, un amplu și interesant tratat dedicat fundamentalismului religios și plăgilor lui, se constituie așadar într-o lectură utilă și necesară. Ca oameni ce ne izbim adesea de un fundamentalism ale cărui roade se numără în viețile omenești distruse, trebuie cu certitudine să înțelegem acest fenomen și să descoperim modalități de a-l contracara. Ca membri ai unei Biserici ce nu duce nici ea lipsă uneori de tendințe fundamentaliste, trebuie să monitorizăm acest fenomen și să evităm evoluția lui în direcții ce ne-ar putea periclita dreptul la libera practicare a credinței. Lecturând acest volum identificăm cel puțin câteva dintre resorturile esențiale, fundamentale valabile ale fenomenului și totodată, descoperim soluții în lupta cu provocările pe care le iscă ele.

Ierom. Maxim Morariu

Activități ale Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj (noiembrie 2017)

Parohia „Adormirea Maicii Domnului” din Cluj-Napoca a fost duminică, 29 octombrie 2017, gazda unui eveniment cultural-religios cu titlul „Cuvânt și viață”. În cadrul manifestării Protos. lect. univ. dr. Benedict Vesa a prezentat meditația duhovnicească *Firimituri de gând*.

Cea de-a cincea ediție a Simpozionului internațional Iconari în Otopeni, cu tema: *Apărători ai Ortodoxiei și martiri pentru Hristos din vremea comunismului, s-a desfășurat între 30 octombrie și 4 noiembrie 2017*. Conf. univ. dr. Radu Preda, președintele Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER), a susținut prelegerea cu titlul: *Cultura memoriei și cultura vizuală. Aspecte etice și teologice*.

La Muzeul Mitropoliei Clujului a avut loc joi, 2 noiembrie 2017, lansarea volumului cu titlul: *Este biblic să botezăm copii?* ce-l are ca autor pe Mihai-Adrian Coste, licențiat al Facultății de Teologie din Cluj-Napoca, unde a absolvit și un masterat. Au fost prezenți și au luat cuvântul Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană, și Pr. lect. univ. dr. Gheorghe Șanta

În perioada 2-4 noiembrie 2017, la Centrul Misionar de Tineret „Ioan Bunea” din Sîngeorz-Băi, au avut loc cursuri de formare destinate preoților din județul Bistrița-Năsăud, intitulate: Deprinderi bune pentru viitorul tinerilor. Să învățăm să fim învățători! La aceste cursuri au participat un număr de 30 de preoți. Două cadre didactice ale facultății noastre au susținut prelegeri:

- Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia – *Tânărul postmodern și „construcția” viitorului. Demersuri pastorale pentru o contextualizare eclezială a proiectului de viață;*

- Pr. lect. univ. dr. Liviu Vidican-Manci – *Catehizarea tinerilor prin intermediul mijloacelor digitale.*

În perioada 2-4 noiembrie 2017, s-a desfășurat la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea” din cadrul Universității „Aurel Vlaicu” din Arad Simpozionul național interdisciplinar Adevăr, Cunoaștere, Credință – perspective științifice, filosofice și teologice, a VI-a ediție. Facultatea noastră a fost reprezentată de Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie și Lect. univ. dr. Nicu Turcan.

Între 2 și 14 noiembrie 2017, la sediul Facultății de Teologie Ortodoxă a fost organizată de Centrul de Creație și Cercetare Continuă „Sfântul Evanghelist Luca” (coordonat de Lect. univ. dr. Marius-Dan Gheneșcu) o expoziție de grafică de sevalet: 27+1, în cadrul căreia au fost prezentate lucrări ale artistei Cosmina Pop.

Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca a organizat, în perioada 6-7 noiembrie 2017, Simpozionul internațional: *Icoană, mărturie creștină, totalitarism*. Manifestarea științifică se încadrează în seria de evenimente prilejuite de proclamarea de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a anului 2017 ca „Anul omagial al sfințelor icoane, al iconarilor și al pictorilor bisericești și Anul comemorativ Justinian Patriarhul și al apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunismului”, în Patriarhia Română.

Simpozionul a fost deschis oficial în dimineața zilei de 7 noiembrie, în Aula Magna a UBB cu un cuvânt inaugural rostit de Pr. prof. dr. Vasile Stanciu, decanul facultății. Apoi, o alocuțiune a fost rostită de către Acad. prof. univ. dr. Ioan-Aurel Pop, Rectorul Universității.

Au urmat comunicările în plen, deschise de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, care a prezentat lucrarea cu titlul: *Cruce, slavă cui te poartă, slavă Celui pe Care-L porți*.

La simpozion au participat dintre ierarhii Bisericii noastre P. S. dr. Visarion Bălțat, Episcopul Tulcii, cu referatul: *Biserica Ortodoxă Română și rezistența ei în lupta contra stăpânirii totalitare comuniste* și P. S. dr. Petroniu Florea, Episcopul Sălajului, cu referatul: *Icoana, caracteristica spiritualității ortodoxe*.

În cadrul manifestărilor, luni, 6 noiembrie 2017, tot în Aula Magna a Universității, a avut loc ceremonia de acordare a titlului de *Profesor Honoris Causa* teologului Dr. Jurgen Henkel, paroh sub jurisdicția Bisericii Evanghelice din Bavaria, parohia Erkersreuth, Decanatul Selb din Germania. Ceremonia a fost prezidată de Prof. univ. dr. Călin Rus, prorector al UBB, Laudatio a fost rostit de către Pr. conf. univ. dr. Cristian Sonea, prodecanul facultății. Proclamația

a fost citită de Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, președintele Senatului UBB. Prelegerea laureatului s-a intitulat: *Asceză și mistică versus ideologie și consumism*.

Lucrările simpozionului au continuat apoi la sediul Facultății de Teologie Ortodoxă. Și-au adus contribuția peste 90 de cadre didactice și cercetători, clerici și mireni de diferite confesiuni - ortodocși, catolici, protestanți - și cu preocupări diverse din țară (de la Facultățile de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, București, Sibiu, Iași, Alba Iulia, Oradea, Constanța, Arad, Timișoara, Târgoviște și Caransebeș, dar și de la Academia de Muzică „Gheorghe Dima”, de la Universitatea de Artă și Design din Cluj-Napoca, Universitatea Națională de Muzică din București, Universitatea de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca) și din străinătate (dintre care menționăm pe: Rev. Prof. PRZEMYSŁAW KANTYKA, Faculty of Theology John Paul II Catholic University of Lublin, Prof. Dr. Paolo Odorico, Centre d'Études Byzantines, Néo-helléniques et Sud-est Européennes - École des hautes études en sciences sociales, Universitatea Sorbonne, Paris, Fr. Prof. univ. Dr. SERGEY TROSTYANSKIY, Union Theological Seminary, New York, USA, Prof. Univ. Dr. HABIL. PIOTR KOPIEC, Faculty of Theology John Paul II Catholic University of Lublin, Pr. Prof. Univ. Dr. HABIL. WOJCIECH KLJ, OMI, Cardinal Stefan Wyszyński University, Warsaw, Poland, STEFAN ZELJKOVIC, Faculty of Orthodox Theology, University of Belgrade, Prof. Univ. Dr. NELUS NIEMANDT, Faculty of Theology, University of Pretoria, Prof. Univ. Dr. HABIL. MARCIN SKLADANOWSKI, Faculty of Theology John Paul II Catholic University of Lublin, Conf. Univ. OURANIA STATHOPOULOU, Facultatea de Arte Frumoase, Universitatea din Ioanina, Grecia

Referatele și discuțiile s-au desfășurat în șapte sesiuni și au fost împărțite pe trei secțiuni: Teologie, Istorie, Muzicologie și Artă.

Marti, 7 noiembrie 2017, în Aula Magna a Facultății de Teologie Ortodoxă a avut loc concertul coral festiv susținut de Corul de cameră *Psalmodia Transilvanica* al Facultății de Teologie Ortodoxă, dirijor Dan Mihai Goia. Au fost interpretate lucrări compuse de Gavriil Musicescu, Nicolae Lungu, Nectarie Schimonahul, Paul Constantinescu, Freiderich Silcher, Michel Cobuz, Teodor Teodorescu și Dariu Pop.

În perioada 2-7 noiembrie 2017 s-a desfășurat în sala de Muzică Vasile Petrașcu un Masterclass *Tehnici de lucru în arta dirijorală: corul bărbătesc*. Invitat a fost: Dirijorul, Prof. univ. dr. Dan Mihai Goia, membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor, conducătorul artistic și dirijorul coralei bărbătești ortodoxe Te Deum laudamus, dirijor al Corului Academic Radio. La încheierea simpozionului i-a fost acordată, din partea facultății Diploma de excelență pentru prestigioasa activitate muzicală desfășurată în sânul Bisericii, pentru promovarea culturii muzicale corale românești în calitate de renumit dirijor, compozitor și interpret și pentru pilduitoarea activitate didactică în viața muzicală academică din România, la care și-a adus o contribuție majoră, prin dăruire, talent și profesionalism.

În perioada 6-13 noiembrie 2017, Facultatea de Teologie Ortodoxă a găzduit, o expoziție de facsimile cu miniaturi, realizate în Atelierul de caligrafie și pictură „Mitropolit Anastasie Crimca” de la Mănăstirea Dragomirna, județul Suceava: *Psaltirea de la Dragomirna, mărturie a artei creștine*, Vernisajul expoziției „Psaltirea de la Dragomirna, mărturie a artei creștine” va avea loc luni, 6 noiembrie 2017.

În zilele de 6 și 7 noiembrie 2017 a avut loc în cadrul Școlii doctorale de Teologie Ortodoxă „Isidor Todoran” susținerea publică a două teze de abilitare:

- *Om – demnitate – libertate. Adoptarea pentru prima dată pe pământ românesc, în principatul Transilvaniei, a principiului libertății religioase și evoluția acestuia într-un timp relativ scurt de 25 de ani (1543-1568)* a Conf. univ. dr. Ioan Gheorghe Rotaru de la Institutul Teologic Creștin după Evanghelie „Timotheus” din București. Din comisia de abilitare au făcut parte: Pr. prof. univ. dr. Nicolae Chifăr și Prof. univ. dr. Paul-Lucian Brusanowski (Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna”, Universitatea „Lucian Bлага” din Sibiu), și Pr. prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb (Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca).

- *Istoria bisericească – întâlnire anamnetică, dialogică și tămăduitoare cu trecutul* a Pr. conf. univ. dr. Gabriel Viorel Gărdan. Din comisia de abilitare au făcut parte: Pr. prof. univ. dr. Nicolae Chifăr (Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna”, Universitatea „Lucian Bлага” din Sibiu), Pr. prof. univ. dr. Mihai Săsăujan (Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București) și Pr. prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb (Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca).

La hramul Parohiei ortodoxe Dej I, 8 noiembrie 2017, Sfânta Liturghie a fost oficiată de Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, președintele Senatului Universității „Babeș-

Bolyai”, alături un sobor de preoți. În cuvântul de învățătură, părintele profesor a vorbit despre cei doi Arhangheli Mihail și Gavriil.

În seara zilei de 8 noiembrie 2017, în organizarea Centrului de Studii Ecumenice și Interreligioase, a Facultăților de Teologie Romano-catolică, Ortodoxă, Reformată și Greco-catolică ale UBB și a Centrului Posticum Oradea a avut loc conferința călugărului iezuit și maestru zen Niklaus Brantschen (Centrul Lassalle, Elveția) și prezentare de carte Dalai Lama, Franz Alt: *Apelul lui Dalai Lama către lume. Etica este mai importantă decât religia*, Ed. Posticum Books, Oradea, 2017.

Facultatea de Teologie Ortodoxă „Episcop Dr. Vasile Coman” din cadrul Universității din Oradea, a organizat între 9 și 10 noiembrie 2017, Simpozionul național cu participare internațională: *Icoana ortodoxă - Epifanie a transcendentului și mijloc de purificare într-o lume desacralizată*. Din partea facultății noastre au participat: Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană și Diac. asist. univ. dr. Nicolae-Olimpiu Benea.

Luni, 13 noiembrie 2017 a avut loc la Cadrula Arhiepiscopală din Galați, sub președinția IPS Arhiepiscop Casian, chiriarhul locului, Conferința preoțească semestrială a slujitorilor din Eparhia Dunării de Jos. Conf. univ. dr. Radu Preda, directorul executiv al Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER) a susținut o prelegere.

Senatul Universității Babeș-Bolyai întrunit în ședința din 13 noiembrie 2017 a validat alegerea directorilor și a membrilor Consiliilor celor 28 de Școli doctorale care își desfășoară activitatea în universitate. Din noul Consiliul al Școlii doctorale de Teologie Ortodoxă „Isidor Todoran” a facultății noastre fac parte: Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia (director), Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, președintele Senatului UBB, Acad. prof. univ. dr. Ioan-Aurel Pop, Rectorul Universității (din cadrul altei școli doctorale, UBB) și drd. Bogdan-Viorel Gabor.

În după-amiaza zilei de duminică 19 noiembrie 2017, pr. dr. univ. Stelian Tofană a susținut la biserica Șerban Vodă din București conferința cu titlul „Biblia – O carte? Ce mai spune ea omului de azi”.

Joi, 23 noiembrie 2017, Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca și Centrul de Dialog între Teologie și Filosofie al Universității Babeș-Bolyai a organizat conferința cu titlul: *Despre esența estetică a moralei lui Plotin*, susținută de dr. Dan Tomuleț.

La biserica Protopopiatului Ortodox Bistrița cu hramul „Intraea în biserică a Maicii Domnului” (biserica Coroana) a fost organizată joi, 23 noiembrie 2017, o seară duhovnicească. Invitat a fost Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia, duhovnicul Facultății de Teologie Ortodoxă care a susținut prelegerea cu titlul: *Vederea lui Dumnezeu în Ortodoxie. Oferta de iubire a Pruncului Iisus*.

În data de 23 noiembrie 2017 a avut loc în Aula „Mitropolit Ioan Mețianu” a Facultății de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna”, Universitatea „Lucian Bлага” din Sibiu, Aniversarea a două personalități bisericești sibiene: Părintele Academician Prof. univ. dr. Mircea Păcurariu – la 80 de ani de viață și ÎPS Arhiepiscop și Mitropolit Dr. Laurențiu Streza – la 70 de ani de viață. Personalitatea celor doi a fost omagiată de către Pr. prof. univ. dr. Nicolae Chifăr, decanul Facultății de Teologie sibiene, Pr. prof. univ. dr. Pavel Aurel – prodecan, Pr. lect. univ. dr. Emanuel-Pavel Tăvală – consilier cultural, precum și de către alte personalități bisericești și laice din Sibiu și Cluj-Napoca, dintre ei remarcând pe rectorul Universității sibiene, precum și pe renumitul actor clujean Dorel Vișan; aniversarea s-a desfășurat în prezența IPS Arhiepiscop și Mitropolit Laurențiu și a PS Ilarion Făgărășanul, prezenți fiind cadre didactice de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu, consilieri, protopopi, preoți, studenți în Teologie ș. a.

Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca a fost reprezentată de către Pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru și Pr. lect. univ. dr. Cosmin Cosmuța. Părintele Alexandru Moraru a rostit un scurt cuvânt aniversar prin care a remarcat vechile legături istorice și bisericești dintre Arhiepiscopia Sibiului și Eparhia Vadului, Feleacului și Clujului; de asemenea, de legăturile dintre cadrele didactice ale celor două Facultăți de Teologie din Sibiu și Cluj-Napoca; în același timp, a evocat perioada studenției sale la Sibiu, unde l-a avut profesor și îndrumător al tezei de licență pe Pr. prof. univ. dr. Mircea Păcurariu, căruia i-a adus un profund omagiu. În încheierea cuvântului său a dat citire *Diplomei Aniversare* (de prețuire și cinstire), din partea Decanatului Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, semnată de către Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul Facultății clujene.

**PS EPISCOPUL-VICAR
VASILE SOMESANUL**

Noiembrie 2017

5 noiembrie: La Sfânta Liturghie este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

8 noiembrie: Cu ocazia sărbătorii "Soborul Sf. Arhangheli Mihail și Gavril", este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

12 noiembrie: Participă la Sfânta Liturghie în Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

16 noiembrie: Cu prilejul hramului este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia "Sf. Ap. și Evanghelist Matei" din Cluj-Napoca, unde la Sfânta Liturghie rostește ecfonise și binecuvântări.

19 noiembrie: La Sfânta Liturghie este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

21 noiembrie: În ziua sărbătorii "Intrarea Maicii Domnului în Biserică" slujește Sfânta Liturghie în Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

26 noiembrie: Participă la Sfânta Liturghie în Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

30 noiembrie: Cu ocazia sărbătorii "Sfântului Apostol Andrei", este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

(continuare din pagina 9)

Luni, 27 noiembrie 2017, în cadrul programului Zilelor Șaguniene, a avut loc la Sibiu lansarea volumului: *Mărturisire și dăruire celui între dascăli Pr. prof. dr. Ioan Ică*. Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca i-a fost oferit Părintelui prof. univ. dr. emerit Ioan I. Ică sr., o diploma aniversară (cu ocazia împlinirii frumoasei vârste de 85 de ani), spre neuitare, ca mărturie și recunoștință a înaltei aprecieri pe care Comunitatea Magiștrilor și Discipolilor o arată dăruirii Prea Cucerniciei Sale pentru slujirea în calitate de decan, profesor și ctitor de Școală Doctorală la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „Babeș-Bolyai”. Diploma i-a fost înmănată de Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul facultății și Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, președintele Senatului Universității „Babeș-Bolyai”.

Miercuri, 29 noiembrie 2017 a avut loc în cadrul Școlii doctorale de Teologie Ortodoxă „Isidor Todoran” susținerea publică a tezei de abilitare cu titlul: *Conștiința canonică și provocările pastoral-misionare actuale* a Pr. conf. univ. dr. Patriciu-Dorin Vlaicu.

Din comisia de abilitare au făcut parte: Pr. prof. univ. dr. Constantin Rus (Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea”, Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad), Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, și Pr. prof. univ. dr. Dumitru Vanca (Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia).

A consemnat, dr. Dacian But-Căpușan

Societatea Femeilor Ortodoxe din Cluj

Stela Cuna

Societatea Femeilor Ortodoxe din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului (S.F.O.) a fost înființată în anul 1924 la inițiativa întâiului Episcop al Clujului, vrednicul de pomenire Nicolae Ivan. De-a lungul anilor S.F.O. a desfășurat o activitate filantropică și culturală pentru biserică și neam și a susținut alături de strădania Preasfințitului Episcop Ivan, terminarea construirii Catedralei din Cluj și împodobirea sfântului așezământ. Activitatea S.F.O. a continuat până în anul 1948 sub păstoria episcopului Nicolae Colan după care au urmat 50 de ani în care activitatea S.F.O., asemeni altor societăți creștine, a fost interzisă.

Abia în anul 1994 Societatea Femeilor Ortodoxe din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului a fost reînființată la inițiativa Mitropolitului Bartolomeu.

Din 20 februarie 1995 S.F.O. are statut legal de societate non-profit cu personalitate juridică. Președinte de onoare al S.F.O. este Î.P.S. Mitropolitul Andrei, iar președinta S.F.O. este doamna Dr. Maria-Gabriela Trîmbițaș, cadru didactic universitar la U.B.B. Cluj. S.F.O. este coordonată de Consiliul Director format din 7 membri și își desfășoară activitatea având un director, doi asistenți sociali, un șofer și 60 de membre voluntare. Duhovnic și coordonator spiritual implicat în activități ale Societății este pr. Florin-Cătălin Ghiț.

Programul de activitate și proiectele S.F.O. au ca bază dragostea creștină față de aproapele nostru, dorința de creștere duhovnicească prin valorificarea dimensiunilor spirituale și culturale ale vieții concretizate în următoarele obiective: cultivarea și afirmarea valorilor creștine în familie, școală și societate; desfășurarea unor activități caritabile de ocrotire socială și spirituală, de susținere a demnității omului de lângă noi; valorificarea potențialului de altruism, bunătate, generozitate și iubire a persoanelor active; promovarea valorilor istoriei și culturii, a obiceiurilor și tradițiilor neamului nostru; dezvoltarea colaborării cu alte organizații din țară și străinătate care își exercită vocația pe tărâmul slujirii creștine.

Ținând seama de aceste obiective, S.F.O., prin membrele ei, desfășoară în principal activități caritabile, de ocrotire socială și sufletească a celor aflați în dificultate prin intermediul mai multor programe printre care cel mai important este Programul „Sfântul Vasile cel Mare” acreditat de Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, care se află în derulare de la începutul anului 2003 și oferă servicii sociale în comunitate persoanelor adulte. Grupul țintă al programului este format din beneficiari adulți de peste 45 de ani. De-a lungul celor 14 ani au fost asistate 209 persoane. În prezent sunt cuprinse în program 33 de persoane pentru care se oferă următoarele servicii: servicii sociale; sprijin duhovnicesc (rugăciune, menținerea legăturii cu preoții de parohie); informare și consiliere socială; prevenirea și combaterea izolării sociale; suport pentru realizarea unor activități instrumentale zilnice: curierat, cumpărături, plată facturi, facilitarea accesului la servicii medicale (legătura cu medicul de familie și specialiști, ridicarea rețetelor medicale, cumpărarea medicamentelor, ajutor la internare și externare din spital, vizitarea la spital); promovarea unui stil de viață sănătos și activ: excursii, pelerinaje, socializare prin activități de grup organizate la sediul S.F.O. cu beneficiari ai programului și voluntari, marcarea zilelor de naștere ale beneficiarilor, vizite periodice la domiciliu de către asistentul social și membrele S.F.O. voluntare; suport material pentru beneficiarii cu venituri mai mici de 850 lei prin acordarea unui pachet cu alimente în fiecare lună. Prin acest program beneficiarii sunt scoși din izoarea socială, le crește calitatea vieții și se evită instituționalizarea lor.

Prin Programul Sfântul Nicolae, cu ocazia marilor Sărbători Creștine, sunt vizitați copiii internați la clinicile de oncologie, neuropsihiatrie, ergoterapie, prilej cu care li se oferă cadouri. De Sfintele Sărbători ale Nașterii Domnului și ale Învierii Domnului li se oferă cadouri tuturor copiilor care participă la Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană din Cluj Napoca.

În Ajunul Crăciunului, sub titlul „Mântuitorul vine pentru toți”, un grup de voluntare S.F.O. împreună cu Pr. Florin-Cătălin Ghiț cântă colinde în holul mare al Gării Centrale din Cluj Napoca pentru bucuria celor care sunt în trecere prin gară și sunt împărțite caserole cu sarmale, cozonac și suc pentru cei nevoiași.

Un alt program în derulare este Programul Sfântul Efreml cel Nou, prin care vârstnicii internați în Centrul de Îngrijire și Asistență pentru Persoane Vârstnice din Cluj sunt vizitați săptămânal de membre ale S.F.O. Pentru aceștia se organizează întâlniri de lectură, conversație și rugăciune, iar cu ocazia marilor Sărbători Creștine voluntarele participă la programele artistice pe care aceștia și invitații lor le desfășoară și le oferă cadouri. Pentru vârstnicii care se pot deplasa se organizează ieșiri la bisericile și mănăstirile din apropiere, la Muzeul Mitropoliei Clujului, la Grădina Botanică și la Muzeul Etnografic în aer liber.

Toate aceste activități ale S.F.O. nu ar putea fi desfășurate fără ajutorul credincioșilor din țară și străinătate cărora dorește să le mulțumească și pe această cale și Îl roagă pe bunul Dumnezeu să-i răsplătească bogat pe toți.

Prin binecuvântarea Înaltpreasfințitului nostru Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, în fiecare an Arhiepiscopia noastră a donat Societății sumele colectate ca Disc în duminica Mironosiștelor din toate bisericile din Arhiepiscopie.

Un sprijin financiar semnificativ am primit și din partea organizației Ziua Mondială pentru Rugăciune (Z.M.R.) din Austria și Elveția, a Bisericii Evanghelice din Württemberg, precum și a Casei Diaconale din Stuttgart Germania. Cu toate acestea, solicitările crescânde de asistență și agravarea cazurilor cu care suntem confrunțați fac ca fondurile și persoanele necesare pentru desfășurarea activității S.F.O. să fie insuficiente. Se fac eforturi susținute pentru atragerea de noi fonduri pentru desfășurarea programelor de mai sus ca și pentru atragerea de noi membre voluntare. Din 1999, în fiecare an se slujește un Te Deum de mulțumire lui Dumnezeu pentru ajutorul primit de S.F.O. Cluj din partea diferiților sponsori ai Societății.

Așa cum s-a menționat în obiectivele S.F.O., pe lângă activitatea socială și filantropică, membrele Societății desfășoară și alte activități: membrele S.F.O. sunt prezente în fiecare an cu depuneri de coroane sau pregătirea parastaselor la sărbătorile naționale de la 1 decembrie, 15 ianuarie și 24 ianuarie, de Ziua Eroilor; anual se slujește un parastas pentru persoanele înmormântate în Cimitirul săracilor de pe Valea Chintăului; în fiecare an, în prima zi de vineri din luna martie, organizează împreună cu femeile din Biserica Greco-Catolică Ziua Mondială de Rugăciune (ZMR), când în lumea întreagă se înalță rugăciuni pentru câte o țară, cerându-se ajutorul lui Dumnezeu pentru depășirea dificultăților prin care trece țara respectivă.

S.F.O. Cluj întreține legături strânse cu Societățile Femeilor Ortodoxe din țară și cu diferite organizații ecumenice din străinătate care au același scop cu al societății noastre și are Parteneriat cu Casa Diaconală din Stuttgart.

Ne îndreptăm cu umilință mulțumirile noastre către Dumnezeu și Biserica lui Hristos pentru toți cei 22 de ani de activitate. Mulțumim Înaltpreasfințitului Sale Mitropolitului nostru Andrei, Preasfințitului Sale Episcopului nostru Vasile care au fost întotdeauna lângă noi, preoților, părinților profesori, autorităților locale, în special Primăriei Cluj-Napoca, Bisericii Evanghelice din landul Württemberg Germania, Zilei Mondiale de Rugăciune din Austria și Elveția și tuturor sponsorilor noștri.

În orizontul de așteptare a anilor care vin ne propunem să extindem și să îmbunătățim calitativ ofertele noastre de activități de binefacere și să aducem o rază de bucurie și speranță celor care au nevoie de noi. Aceasta depinde în mare măsură și de fondurile pe care vom reuși să le atragem cât și de întinerirea Societății cu noi membre voluntare. În acest sens, invităm pe cei care doresc să sprijine în orice fel activitățile Societății, în mod special programul Sfântul Vasile cel Mare, să ne contacteze, și de asemenea le invităm pe femeile ortodoxe din municipiul Cluj să ni se alăture în acțiunile pe care le desfășurăm și la întâlnirile noastre de rugăciune, meditații duhovnicești și discuții, care au loc în fiecare joi, de la ora 17, pe strada Tipografiei, nr. 23, telefon: 0264-430-286, mobil: 0787-665-022.

IPS ANDREI MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În timpul anului universitar, în fiecare **miercuri** și **vineri**, între orele 8.00 și 10.00, predă cursul de Spiritualitate pentru studenții din anii III și IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertziene”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri** și **vineri**, între orele 10.00 și 15.00 acordă audiențe clerului și credincioșilor.

Noiembrie 2017

1 noiembrie: Primește la reședință pe Ieromonahul Rafail Noica.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie și slujește Acatistul Mântuitorului. Rostește un cuvânt de învățătură.

2 noiembrie: În Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Gherla (parohi: Prot. Paul Isip și Pr. Alexandru Farcaș), săvârșește slujba Parastasului pentru pătimitorii din temnițele comuniste adormiți întru Domnul. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

La sediul protopopiatului Gherla, prezidează conferința preoțească de toamnă.

La demisolul Bisericii „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Bistrița (paroh: Pr. Arghir Vlașin), oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Alexandru, fiul părintelui Ioan Vasile Vlașin, slujitor la capela Penitenciarului din Bistrița. Rostește un cuvânt de învățătură.

La Centrul de tineret „Pr. Prof. Ioan Bunea” din Sângeorz-Băi (coord: Pr. Paul Gavriloiu), se întâlnește cu voluntarii implicați în organizarea Întâlnirii Tinerilor Ortodocși din Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului, ce a avut loc în vara trecută la Bistrița. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Participă la deschiderea cursurilor de formare a preoților în misiunea cu tinerii. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

3 noiembrie: La Facultatea de Teologie, prezidează comisia de organizare a Simpozionului „Icoană, mărturie creștină, totalitarism” ce urma să aibă loc între 6-7 noiembrie 2017, la Cluj-Napoca.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie și slujește Acatistul Bunei Vestiri. Rostește un cuvânt de învățătură.

4 noiembrie: În biserica din Enciu, protopopiatul Beclean, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește întru diacon, pe tânărul Cosmin Ionuț Drăgan. Hirotesește întru iconom, pe părintele paroh, Gheorghe Daniel Călăuz. Acordă domnului Dănilă Dolacsi, viceprimarul comunei Matei, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”, iar domnului Veluț Mureșan, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”. Oficiază slujba de binecuvântare a amplexelor lucrări de renovare efectuate la casa parohială.

În biserica din Pălata, protopopiatul Cluj I, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Taisia Maria, fiica părintelui paroh, Călin Aurel Drevea. Rostește un cuvânt de învățătură.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la slujba Vecerniei.

5 noiembrie: În Catedrala Mitropolitană, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonesește întru preot, pe seama parohiei Miceștii de Câmpie, protopopiatul Beclean, pe diaconul Cosmin Ionuț Drăgan. Hirotesește întru iconom stavrofor, pe PC Pr. Cristian Timar, de la Parohia „Înălțarea Sfintei Cruci”, din cartierul clujean Mănăștur. Săvârșește slujba Parastasului pentru adormitul întru Domnul, Teofil Arhiepiscopul. Rostește un cuvânt evocator.

Participă la întâlnirea festivă cu membrii coralei Catedralei Mitropolitane. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

6 noiembrie: Primește la reședință pe Preasfințitul Părinte Visarion, Episcopul Tulcii și pe Preasfințitul Părinte Petroniu, Episcopul Sălajului.

În Aula Magna a Universității „Babeș Bolyai”, participă la deschiderea festivă a Simpozionului „Icoană, mărturie creștină, totalitarism”, organizat de Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca. Susține o alocuțiune. Participă la decernarea titlului de Profesor Honoris Causa, părintelui Jürgen Henkel.

7 noiembrie: În biserica din localitatea Codor, protopopiatul Dej, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Maria Alexandra, fiica părintelui paroh, Mircea Dinu Bidian. Rostește un cuvânt de învățătură.

În Catedrala Mitropolitană, săvârșește o slujbă pentru sănătatea Majestății Sale, Regele Mihai.

Face o vizită la Biserica „Schimbarea la Față” din Cluj-Napoca (parohi: Pr. Titus Moldovan și Pr. Petru Ilea), în vederea stabilirii detaliilor pentru sfințirea acesteia în anul viitor.

La Facultatea de Teologie, participă la sesiunea de evidențiere a concluziilor Simpozionului „Icoană, mărturie creștină, totalitarism” și participă la concertul susținut cu acest prilej de Corala „Psalmodia Transylvanica”. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

8 noiembrie (Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil): Cu prilejul hramului, în biserica din Dipșa, protopopiatul Bistrița, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește întru iconom stavrofor, pe părintele paroh, Liviu Costel Tătar. Săvârșește slujba de binecuvântare a amplexelor lucrări de restaurare săvârșite la casa parohială.

În parohia Posmuș, protopopiatul Bistrița, săvârșește slujba de binecuvântare a amplexelor lucrări de renovare ale casei parohiale. Rostește un cuvânt de învățătură. Hirotesește întru sachelar, pe părintele paroh, Marin Menuț Lărgean. Este însoțit de PC Pr. Vasile Nemeș, inspectorul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

9 noiembrie (Sfântul Ierarh Nectarie Taumaturgul): Cu prilejul hramului, în biserica parohiei Dej V (paroh: Prot. Ioan Bufta), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

IPS Mitropolitul Andrei în mijlocul credincioșilor din parohia Simionești, protopopiatul Bistrița, unde a sfințit iconostasul cel nou și a săvârșit Sfânta Liturghie, 26 noiembrie 2017.

În capela Centrului de Îngrijiri Paliative „Sfântul Ierarh Nectarie” din Cluj-Napoca (coord.: Pr. Bogdan Chiorean), săvârșește slujba Parastasului pentru cei mutați la Domnul, internați fiind în acest centru. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

10 noiembrie: Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei”, de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie și slujește Acatistul Bunei Vestiri. Rostește un cuvânt de învățătură.

11 noiembrie (Sfântul Mare Mucenic Mina): Cu prilejul hramului, la demisolul bisericii din cartierul clujean „Bună Ziua” (paroh: Pr. Dumitru Bărbos), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Acordă domnului Vasile Ioan Grigore Berca, distincția „Crucea Transilvană”. Este însoțit de PC Pr. Iustin Tira, vicarul administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În biserica din Corvinești, protopopiatul Beclean, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Antonia, fiica părintelui paroh, Vlad Rareș Murgoi. Rostește un cuvânt de învățătură.

12 noiembrie (Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni): Cu prilejul hramului, în biserica mănăstirii de la Bichigiu, protopopiatul Năsăud, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de

învățătură. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

13 noiembrie: În biserica din Nimigea de Sus, protopopiatul Năsăud, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Ana, fiica părintelui paroh, Cornel Coprean. Rostește un cuvânt de învățătură.

În biserica Mănăstirii „Mihai Vodă” din Turda, slujește Vecernia și săvârșește slujba Tunderii în monahism a rasforelor Iustina, Heruvima, Siluana și a surorii Mina, devenită monahia Melania. Rostește un cuvânt de învățătură.

14 noiembrie: În sala de ședințe a Centrului Eparhial, prezidează ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial cu participarea Preacucernicilor Părinți Protopopi din Eparhie.

În sala mare a Teatrului din Turda, la împlinirea a 10 ani de la înființarea Asociației de tineret „TurdaTin”, asistă la spectacolul organizat cu acest prilej. Rostește un cuvânt duhovnicesc și îi acordă părintelui Sebastian Zăhan, președintele asociației, distincția „Crucea Arhiepiscopală”.

În Capela Mortuară din Aghireșu Fabrici, protopopiatul Huedin (paroh: Pr. Sebastian Șerban), săvârșește o slujbă funebră la căpătâiul adormitului întru Domnul, Ioan Huluban. Rostește un cuvânt de mângâiere.

15 noiembrie: Săvârșește slujba de binecuvântare a noii capele din incinta Colegiului Tehnic „Avram Iancu” din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Conferă doamnei Prof. Adina Turcu, directorul școlii, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”, iar domnilor Cristian Timerman și Ionuț Dobra, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”. Este însoțit de PC Pr. Bogdan Ivanov, consilierul cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și de PC Pr. Liviu Vidican Manciu, directorul Seminarului Teologic din Cluj-Napoca.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia și Acatistul Mântuitorului. Săvârșește slujba de sfințire a noilor antimise pentru parohiile protopopiatului Turda. Rostește un cuvânt de învățătură.

16 noiembrie: Face o vizită la Mănăstirea „Sfânta Maria Magdalena” din satul natal, Oarța de Sus, județul Maramureș. Se reculege preț de câteva momente la mormintele părinților și bunicii din satul natal.

La sediul Look Tv, la invitația realizatorului Ciprian Aron, participă la emisiunea „Casa poporului”.

17 noiembrie: Participă la inaugurarea noului sediu al Școlii Populare de Artă „Tudor Jarda” din Cluj-Napoca. Săvârșește o slujbă de binecuvântare și rostește un cuvânt duhovnicesc.

18 noiembrie: În localitatea Dezmir, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Avram Simișdean), săvârșește slujba de binecuvântare a noii capele mortuare. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Primește la reședință pe Excelența Sa, Miguel Maury Buendía, Nunțul Apostolic de la București și pe PS Părinte Florentin, Episcopul greco-catolic de Cluj-Gherla.

În parohia Baci II, protopopiatul Cluj I, săvârșește slujba de binecuvântare a noii case parohiale. Rostește un cuvânt de învățătură. Hirotesește întru iconom stavrofor, pe părintele paroh, Ionuț Stelian Pripon. Este însoțit de PCuv. Protos. Benedict Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

19 noiembrie: În biserica din Sărata, protopopiatul Dej, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește întru sachelar, pe părintele paroh, Andrei Daniel Misaroș. Săvârșește slujba de binecuvântare a amplexelor lucrări de renovare ale casei parohiale, distruse parțial în urma incendiului din vara acestui an. Este însoțit de PC Pr. Cristian Baciu, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză. Hirotesește întru duhovnic, pe PC Pr. Cosmin Ionuț Drăgan, de la parohia Miceștii de Câmpie, protopopiatul Beclean.

20 noiembrie: Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-soci-

➔ al „Sfântul Apostol Andrei”, de pe calea Turzii din Cluj-Napoca.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie și slujește la Litie.

21 noiembrie (Intrarea Maicii Domnului în Biserică): În localitatea Boteni, filie a parohiei Crișeni, protopopiatul Turda (paroh: Pr. Sorin Gheorghe Moldovan), săvârșește slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la noua biserică. Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Este însoțit de PC Pr. Bogdan Ivanov, consilier cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

22 noiembrie: Face o vizită în parohia din cartierul clujean, Someșeni (parohi: Pr. Ioan Roman, Pr. Ioan Avram și Pr. Nicolae Pop), în vederea stabilirii locului pentru construirea noii case parohiale. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește Acatistul Mântuitorului și rostește un cuvânt de învățătură.

23 noiembrie: La sediul protopopiatului Beclean, se întâlnește cu domnul Nicolae Moldovan, primarul localității, în vederea rezolvării unor probleme administrative.

În localitatea Ciceu Poieni, protopopiatul Beclean, săvârșește slujba de binecuvântare a amplexelor lucrări de renovare efectuate la casa parohială. Rostește un cuvânt de învățătură. Hirotessește într-un sachelar, pe părintele paroh, Raul Vasile Pap.

24 noiembrie: În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie și slujește Acatistul Bunei Vestiri. Rostește un cuvânt de învățătură.

25 noiembrie (Sfânta Mare Muceniță Ecaterina): Cu prilejul hramului, în capela Gimnaziului Ortodox, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Se întâlnește cu cadrele didactice, și cu părinții elevilor acestei școli. Este însoțit de PCuv. Protos. Benedict Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie și slujește la Litie.

26 noiembrie: Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură în biserică din Simionești, protopopiatul Bistrița. Sfințește noul iconostas și săvârșește slujba Parastasului pentru Pr. Alexandru Baba, fostul protopop al Alba-Iuliei, la împlinirea a 50 ani de la mutarea sa la Domnul. Hirotessește într-un iconom, pe părintele paroh, Paul Adrian Marian. Este însoțit de PC Pr. Cristian Baciu, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Sala „Auditorium Maximum” a „Casei Universitarilor” din Cluj-Napoca, asistă la concertul Filarmonicii clujene, organizat în debutul manifestărilor dedicate Centenarului Marii Uniri.

27 noiembrie: La Bistrița, se întâlnește cu domnul Teodor Ovidiu Crețu, primarul municipiului, în vederea rezolvării unor probleme administrative.

La Palatul Culturii din Bistrița, participă la Masa Rotundă „Literatura religioasă contemporană”, organizată în cadrul manifestărilor dedicate lui Liviu Rebreanu. Rostește o alocuțiune.

La sediul protopopiatului Bistrița, se întâlnește cu preoții și credincioșii implicați în procesul de renovare a clădirii în care va funcționa școala arhiepiscopiei (coord.: Pr. Tudor Mudure Iacob).

28 noiembrie: Prezidează comisia de examinare a candidaților participanți la concursul pentru ocuparea postului de preot paroh, la parohiile Hodișu (protopopiatul Huedin) și Gârboul Dejului (protopopiatul Dej).

La sediul Băncii Naționale a României, filiala Cluj, asistă la concertul susținut de Opera Română din Cluj-Napoca, organizat în deschiderea manifestărilor dedicate Centenarului Marii Uniri.

29 noiembrie: Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei”, de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie și rostește un cuvânt de învățătură.

30 noiembrie (Sfântul Apostol Andrei): În Catedrala Mitropolitană, slujește Sfânta Liturghie. Hirotonește într-un diacon, pe tânărul Mihai Cosma.

Primește la reședința oficialității locale și județene, civile și militare, preoți și credincioși, veniți să-l felicite cu prilejul zilei onomastice.

În biserică din Lujerdiu, protopopiatul Gherla (paroh: Pr. Cornel Baciu), săvârșește slujba de înmormântare a adormitului întru Domnul, Dorel Florinel Julean, fost primar al comunei Cornești. Rostește un cuvânt de mângâiere.

A consemnat, Arhid. Claudiu Ioan Grama

Sfânta Muceniță Filofteia în cultul și iconografia Bisericii Ortodoxe Române

Marcel Muntean

Sfânta Muceniță Filofteia s-a născut la începutul secolului al XIII-lea în orașul Târnovo, care era în vremea aceea capitala Imperiului româno-bulgar. La botez a primit numele Filofteia, cuvânt ce se tâlmăcește din limba greacă *iubitoare de Dumnezeu*. Prin faptele sale, acest atribut se va dovedi că îi anunță viața aleasă închinată prin jertfa supremă pentru Hristos, Mirele Bisericii¹.

Mama Sfintei Filofteia, iubitoare de Dumnezeu, își dorea să sădească în inima fiicei sale roadele credinței și ale fricii de Dumnezeu. Se amintește că la casa Filofteiei veneau mulți copii săraci, flămânzi sau bătrâni aflați în nevoie, neputincioși și părăsiți, pe care Sfânta încerca să-i miluiască.

Când micuța Filofteia a ajuns la vârsta cea primitoare de învățătură, și avea sădite în inima și în sufletul ei cel primitor sămânța faptelor bune, a milosteniei și a fecieriei și după ce a fost deprinsă în învățăturile Sfintei Scripturi, mama sa mult iubită s-a mutat la Domnul. Tatăl său, rămas singur, după o vreme se recăsătorește, însă de data aceasta își va lua o femeie care avea o viață cu totul diferită față de cea a primei sale soții. Această femeie nu o îndrăgea pe Filofteia, care era obișnuită de însăși mama sa cu postul, cu rugăciunea, cu mila și cu iubirea față de aproapele. Filofteia rămânea tare în credință, în urma tuturor vorbelor de ocară, a muncilor și bățăilor la care o subjugă tatăl său și, mai ales, mama sa vitregă, deoarece aceasta o bătea, o muștra, o necăjea, lipsind-o de iubirea tatălui.

Tatăl, întunecat la minte și necunoscând poruncile și căile lui Dumnezeu, pomea cu ură împotriva fiicei, o chinuia cu multe băți, o tragea de păr, o lovea cu pumnul, o bătea cu lemne și cu biciul când vedea că aceasta nu este preocupată de cele lumești, precum alți copii de vârsta ei.

Mama vitregă o trimitea în fiecare zi pe fericita Filofteia să îi ducă de mâncare tatălui ei care muncea pe câmp, pentru a aduna din ce în ce mai multă recoltă. Însă ea obișnuia să împartă mâncarea primită de la mama sa vitregă pentru tatăl său cu săracii pe care îi întâlnea pe cale, când mergea pe câmp. Tatăl observă că mâncarea pe care i-o aducea nu îi este îndeajuns și își ceartă soția că nu îi pune suficientă mâncare, fiind nevoit să lucreze fără să mănânce. Într-o zi, însă, pe la ora prânzului, când Filofteia trebuia să meargă cu merindele, el se gândi să o pândescă dintr-un desigur și, astfel, a văzut-o pe Filofteia cum împarte mâncarea copiilor săraci și flămânzi care îi ieșeau în cale, întrucât Sfânta știa că dăruind acestor frați mai mici îi dăruiește însuși lui Dumnezeu (*Matei 25, 40*). Tatăl observă toate aceste lucruri și, mâniindu-se, a aruncat, fără să gândească, cu barda ce o avea la brâu, asupra Sfintei Filofteia și a reușit să o taie la un picior. Din cauza răni provocate de această lovitură, în puțină vreme, fericita și-a dat sufletul în mâinile preiubitului ei Mire, Domnul Iisus Hristos, după al cărui dor inima fetiței tânjea zi de zi².

Cu trupul ei s-au petrecut mai multe minuni, însuși faptul că nu era cu puțință să fie mutat din loc și dus în cetatea apropiată era unul dintre acestea. Văzând această minune și respectând obiceiul străvechi, ierul locului a început să-i numească diferite biserici și

¹ Mircea Păcuraru, *Sfinți daco-români și români*, Basilica, București, 2013, pp. 323-324.

² *Proloagele*, Ed. Bunavestire, Bacău, 1999, p. 310

³ *Sfinți români și apărători ai legii strămoșești*, I.B.M. B.O.R. București, 1987, p. 283.

mănăstiri, unde se gândea că mucenița ar dori să meargă să se odihnească. Și, numind cele mai vechi mănăstiri, la pomenirea Mănăstirii Sfântului Nicolae din Argeș, trupul său și-a redus din greutate, putând fi mișcat. O scurtă perioadă de timp moaștele au rămas la Târnovo, iar de aici au fost duse pentru scurt timp la Vidin, probabil până în anul 1396. Spre a le feri de pericolul turcesc și a nu fi profanate, ele au fost oferite domnitorului Mircea cel Bătrân (1386-1418), care le-a așezat în Biserica Domnească Sfântul Nicolae de la Curtea de Argeș, pe atunci catedrală mitropolitană.

Mai târziu, domnitorul Neagoie Basarab (1481-1521), ctitorind Mănăstirea Curtea de Argeș, va muta trupul sfintei în acest nou lăcaș, rămânând acolo până astăzi.

În data de 28 februarie 1950, Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a hotărât generalizarea cultului pe cuprinsul întregii țări, a unor sfinți ale căror moaște se află la noi în țară, printre aceștia și pe Sfânta Muceniță Filofteia de la Curtea de Argeș. În octombrie 1955 a avut loc slujba închinată acestei generalizări. Pomenirea Sfintei Mucenițe Filofteia se face în fiecare an în data de 7 decembrie. A foat aleasă această zi de prăznuire, deoarece moaștele ei au stat secole în șir în Biserica Domnească Sfântul Nicolae, care este prăznuit pe 6 decembrie.⁴

O serie de rugăciuni de mijlocire îi sunt închinată sfintei, ca de altfel și Acatistul compus pentru faptele bune și minunile pe care le-a săvârșit. Slujba Sfintei Filofteia s-a introdus pentru întâia dată în Minei, cu binecuvântarea Arhiepiscopului și Mitropolitului Moldovei, Meletie, așezându-se în luna decembrie, după slujba Sfântului Ambrozie, în anul 1846.

Iconografia ne-o înfățișează asemenea unei tinere fecioare fiind înveșmântată cu straie populare, ie, pieptar, brâu, poale și catrință cu motive populare bulgărești.

În Biserica Domnească Sfântul Nicolae de la Argeș, se pot vedea câteva scene care o înfățișează în diverse episoade din viața ei. În aceste fresce, ea apare ca o tânără zveltă, cu părul frumos strâns în cosiță la spate, îmbrăcată fiind în ie și pieptar tivit la gât și la mâini cu bordură de culoare roșie, iar la mijloc având un brâu de aceeași culoare. Fusta lungă, în cute verticale, îi acoperă în întregime trupul. Una dintre scene, structurată în două registre unite, având în partea superioară imaginea tatălui ce ară la câmp, ne-o arată în partea de jos, în două ipostaze înaintea a două grupuri de copii. În cea din-

Sfânta Muceniță Filofteia, frescă, sec. al XVIII-lea, autor: Radu Zugravul, Biserica Domnească Sfântul Nicolae de la Argeș.

tâi, ea dăruiește celor mici cu ambele mâini bucate (pâini), iar în cea de-a doua o vizualizăm în timp ce pune o haină de culoare roșie pe trupul firav al unui băiat.

Elementele de peisaj întregesc scena complexă, ce are arbori simplificați, în spirit bizantin, dar și elemente de recuzită, asemeni coșurilor și ulcioarelor, ce le vedem la baza compoziției. Culoarea caldă a fondului de jos stă în contrast cu verdele și albastrul ce domină partea de sus a frescei.

Această redactare veche a chipului Sfintei Filofteia în straie populare a stat la baza multor redactări iconice postume, de aceea figura ei apare în toate bisericile contemporane, fiind reprezentată în naos, în registrul inferior, în rândul sfințelor mucenice și cuvioase: Ecaterina, Parascheva, Anastasia, Tecla, Marina etc.

Sfânta Muceniță Filofteia dă tămăduire tuturor oamenilor, însă ea rămâne, în mod special, îngerul copiilor, veghind mereu asupra lor deoarece ea însăși a fost o copilă când Dumnezeu a așezat-o în Împărăția cerurilor.

Să o invocăm pe Sfânta Filofteia și o s-o cinstim și noi prin cântări de laudă, pe ocrotitoarea Țării Românești, zicând: *Întru răbdarea ta și-ai agonisit plata ta, Fericită Filofteia, întru ispite năcșate răbdând, în bătaie suferind, în necazuri binevoind, pe săraci miluindu-i și pe flămânzi săturându-i; roagă-te lui Hristos Dumnezeu, bună fecioară, să se mântuiască sufletele noastre.* (Tropar, glasul 8)

⁴ M.Păcuraru, *Sfinți daco-români... op. cit.*, p. 327.

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:

IPS Arhiepiscopul și Mitropolitul ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:

PS Episcopul-vicar VASILE SOMEȘANUL

Membri:

Consilier cultural Pr. dr. Bogdan Ivanov, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, Pr. dr. Liviu Vidican-Manci

Director:

Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59.96.49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENASTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:

Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:

Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:

Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea Gelu Buta, Dacian But Căpușan, Cezar Login, Ierom. Maxim Morariu, Marcel Muntean, Alexandru Nemoianu, Protos. Simeon Pinte, Aurel Sasu Nicolae Turcan, Protos. Benedict Vesa,

Vestirea Nașterii Domnului - evenimente ale ASCOR Cluj

Ln perioada postului de dinaintea Nașterii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Asociația Studenților Creștini Ortodocși din România (ASCOR), filiala Cluj-Napoca, este în plină desfășurare de evenimente duhovnicești, culturale și caritabile. Nu sunt neglijate nici activitățile de bază ale asociației, precum ar fi atelierile dedicate studenților.

Astfel, încă din prima săptămână a postului au fost organizate tradiționalele seri duhovnicești, în cadrul cărora o serie de invitați deosebiți au abordat subiecte ce țin de actualitatea spirituală, intrând în dialog cu auditoriul prezent la eveniment. Printre invitații de anul acesta s-au numărat: Părinte protosinghel Policarp Stoian, de la Mănăstirea Bran, care a vorbit pe marginea subiectului „Sensuri ale identității dintre Rai și iad”; Părintele Constantin Necula, așteptat ca de fiecare dată mai ales de tineri, a abordat tema Unirii și Unității poporului român, referindu-se la Marea Unire din 1918, dar și la situația din prezent a neamului nostru, a Bisericii noastre, a unității noastre ca popor creștin ortodox; Părintele Constantin Ciprian Grădinaru, preot misionar al parohiei cu hramul „Toți sfinții” Huldenberg (Loonbek), Belgia, invitat pentru prima dată în cadrul serilor duhovnicești le-a vorbit tinerilor în prima seară „Despre voia lui Dumnezeu”, iar la cea de-a doua întâlnire a răspuns la întrebări, multe dintre acestea referindu-se la relația dintre duhovnic și ucenicii săi; Părintele protosinghel David Peniuc de la Mănăstirea Sihăstria Râșca a inițiat un dialog pe tema: „Melancolia – ca o formă ascunsă a dorului de Dumnezeu”.

O tradiție temeinică a ASCOR Cluj-Napoca pentru această perioadă este și pregătirea unui repertoriu larg de colinde tradiționale românești. Pentru atingerea acestui scop, s-a desfășurat un atelier de repetiții și de învățare a colindelor. Toți doritorii au avut posibilitatea de a cunoaște tezaurul acestor cântări, urmând ca până la sfârșitul lunii decembrie să meargă prin spitale, azile de bătrâni, închisori, dar și în cadrul unor pelerinaje, pentru a vesti Nașterea Domnului.

De asemenea, cu ocazia hramului Bisericii Studenților din Campusul Universitar „B. P. Hasdeu”, atunci când este sărbătorit Sfântul Ierarh Nicolae, au mai fost organizate un concert de colinde în care principalii protagoniști au fost copiii comunității, dar și vernisarea unei expoziții dedicată mărturisitorilor martiri din temnițele comuniste. Pe parcursul lunii, au mai avut loc lansări de cărți, dialoguri culturale, un concert de colinde cu participarea celor trei coruri ale comunității Bisericii Studenților, un pelerinaj în Serbia și un pelerinaj de colinde la mănăstirile din România.

Vestirea Nașterii Domnului s-a făcut și printr-o serie de acțiuni caritabile. Grupuri de tineri au mers la spitalele clujene cu pachete pentru a aduce o mică bucurie celor aflați în suferință. O atenție deosebită se acordă copiilor internați la Spitalul de Oncologie din Cluj. Situația lor, dar și a părinților acestor copii, i-a determinat pe membrii comunității să se mobilizeze pentru a aduna alimente, haine, jucării și cadouri pentru cei care așteaptă mai întâi de toate să se însănătoșească și să fie acasă de Crăciun.

Voia lui Dumnezeu este grija Lui de a ne mântui

Eliza-Adelina Purcaru

Romina Sopoian

Ln rândul conferințelor pe teme duhovnicești organizate în acest Post al Crăciunului de ASCOR Cluj, în cea de a treia săptămână, în 27 și 28 noiembrie 2017, ne-am bucurat să îl avem alături pe Părintele Ciprian Grădinaru, preot misionar al parohiei cu hramul „Toți Sfinții” din

Huldenberg (Loonbek), Belgia. Sfinția sa, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Iosif, Mitropolitul Ortodox Român al Europei Occidentale și Meridionale, a ridicat în apropiere de Bruxelles, în câțiva ani, o parohie puternică și unită, urmând modelul spiritual al Mănăstirii Essex și al Părintelui Sofronie Saharov. Astfel, s-a format în jurul Părintelui Ciprian o familie duhovnicească lucrătoare și vie, model autentic de viață trăită urmând porunca dragostei lui Hristos, în mijlocul unei lumi desacralizate.

Tema conferinței susținută luni, 27 noiembrie, la sala C4 de la Cantina Studențească „Hasdeu”, a fost „Despre voia lui Dumnezeu”. Având în vedere că a vorbit îndelung și din proprie experiență despre pronia lui Dumnezeu, Părintele Ciprian Grădinaru a continuat dialogul a doua zi, 28 noiembrie, la Biserica Studenților, când a răspuns timp de peste trei ore întrebărilor adresate de tinerii clujeni.

Fiind la rândul său un convertit, dar și duhovnicul unei comunități ancorate în iubire, Părintele Ciprian Grădinaru ne-a vorbit despre necesitatea căutării voii lui Dumnezeu, ca fiind criteriul care ne ține sinceri, vii, autentici în credință și care ne ajută să nu cădem în capcana formalismului, a creștinismului legiferant, pe care mulți, din comoditate, îl căutăm. Acest aspect a fost abordat din perspectiva în care milioane de creștini încearcă să trăiască după legea lui Dumnezeu de tipul Vechiului Testament, după care omul își găsește satisfacția (morală, psihologică, legalistă) de a împlini un set de reguli, de porunci, fără a-L cunoaște vreodată pe Dumnezeu. Părintele a atras atenția asupra superficialității așa numitei *credințe de context*, vulnerabilă la vreme de încercare dacă omul nu este devotat căutării sincere a voii lui Dumnezeu, ci se raportează la un „Dumnezeu – umbrelă”, pe care „după ce ne facem treaba, o strângem și o punem în cuier”, un Dumnezeu înțeles utilitarist, folositor doar în anumite circumstanțe.

Mântuirea, conform Părintelui Grădinaru, înseamnă împlinirea potențialului nostru, a chipului lui Dumnezeu din noi și a tuturor înzestrărilor noastre inițiale, înseamnă a înmulți aceste plusuri și a vindeca minusurile (durerile, confuziile, rănilor noastre), primind dragostea atotprezentă a lui Dumnezeu. Militar de carieră (ofițer) înainte de a fi preot, Părintele Ciprian afirmă că lupta este condiția vieții duhovnicești. Această luptă are trei dimensiuni. O primă dimensiune este lupta cu sinele – lupta cu egoismul nostru, cu sinele vechi, împătimit, pentru a-l strămtora și a-l face mai mult loc lui Hristos; în acest sens trebuie înțeles și postul, mai mult decât o dietă și o atenție acordată ingredientelor. O a doua dimensiune o presupune „lupta împotriva aproapei”, adică dobândirea dragostei de aproapele, răbdarea lui așa cum este, fără să ne propunem să îl schimbăm și fără să ne condiționăm relația cu el de un contract unilateral subînțeles, de tipul „te iubesc, sunt prietenul tău dacă faci asta”. Relația noastră cu aproapele trebuie să urmeze chipul dragostei necondiționate a lui Hristos. O a treia dimensiune a luptei este „lupta cu Dumnezeu”, adică lupta de a ne încredința proniei lui Dumnezeu, de a trece peste proiectele noastre imaginare de fericire (dorințe de tipul „să fac facultatea x”, „să fac patru copii”, „să lucrez la banca x”), care nu sunt decât amânări ale întâlnirii cu „mine” cel adevărat și cu fratele „meu” cel adevărat. Părintele arată astfel nevoia de a merge la esență, la relația directă cu Hristos, lucru de multe ori ignorat într-o goană după o fericire iluzorie, după o „fata morgana”.

Părintele afirmă că încredințarea în voia lui Dumnezeu este cel mai important leac împotriva deznădejdiei, cancerul lumii actuale. Voia lui Dumnezeu sau pronia este înțeleasă ca grija lui Dumnezeu

de a conduce tot ce este de mântuit la împlinire, la mântuire. Cei care caută voia lui Dumnezeu sunt, conform Părintelui Zaharia Zaharou, cei asemănători cu un mic șuvoi într-un fluviu al vieții în Biserică. Cum vom reuși să facem parte din șuvoiul cel mic, să intrăm pe ușa cea strâmtă? Părintele Grădinaru ne sfătuiește în sensul apartenenței la o comunitate vie, sub ascultare de un duhovnic cu discernământ, duhovnicul bun fiind acela care se cunoaște după roade: oameni schimbați, luminoși, vindecați, care la rândul lor aduc roade – acesta fiind și semnul sănătății unei parohii. De asemenea, felul în care ne raportăm la cei din afara comunității este un semn de sănătate al parohiei. Părintele ne atrage atenția să nu-i respingem pe ceilalți prin manifestarea unui duh sectar: „Sunt în Biserică cât sunt în dragostea lui Dumnezeu, cât timp sunt în harul lui Dumnezeu. În momentul în care de fratele meu mă separă judecata, invidia, ura și alte forme de cădere, m-am autoexclus din Biserică”. Părintele Grădinaru arată și care ar trebui să fie felul nostru de a ne raporta la Dumnezeu pentru a căuta voia Lui: „Întrebarea aducătoare de bucurie e: ce vrei Tu, Doamne, de la mine? Vino Tu în viața mea și ajută-mă, învață-mă cum să trăiesc. Dacă poți să mă folosești, folosește-mă”, iar în cazul în care voia lui Dumnezeu pare să încalce voia noastră, ne îndeamnă să urmăm modelul lui Hristos: „Trecă de la mine paharul acesta, dar nu după voia mea, ci după voia Ta”.

Văzând în mod concret lucrarea lui Dumnezeu din parohia sa, Părintele Grădinaru înțelege importanța apartenenței la o parohie, lucru pentru care îi îndeamnă pe oameni să-și caute o comunitate din care să facă parte pentru a începe împreună cu Dumnezeu lucrarea la propria lor mântuire. Prin urmare, duhovnicul comunității din Belgia nu încurajează de niciun fel un anumit tip de „vagabondaj” care poate să existe, mergând de la o biserică sau mănăstire la alta. Atâta timp cât credincioșii merg într-o duminică la o biserică, iar în următoarea duminică la alta, aceștia nu reușesc să intre în expresia concretă a Bisericii, care ar trebui să fie parohia fiecărei persoane în parte; așa cum nu avem mai mulți tați sau mai multe mame, nu ar trebui să aparținem cu adevărat de mai multe biserici, lucru care ar fi în cele din urmă chiar imposibil. Îndată ce oamenii încep să-și deschidă ochii și să-și dea seama de Adevărurile Bisericii, Părintele Ciprian îi încurajează să se roage Domnului pentru un duhovnic potrivit lor și pentru o parohie sau o comunitate creștinească în care să se poată mântui și unde să poată începe lupta cea bună și creșterea în iubirea de aproapele și de Dumnezeu. Indiferent de greutățile și ispitele care apar în timp, părintele insistă asupra faptului că nu trebuie să le dăm puterea de a ne scoate din parohie, pentru că acest lucru ar însemna să ne scoatem de unii singuri implicit și din Biserică.

Aproape toate întrebările celor care au participat la conferință și-au găsit răspunsul în îndemnul Părintelui Grădinaru de a ne încredința în pronia divină, de a afla chipul lui Dumnezeu imprimat în noi prin așeză și rugăciune. Aceasta este în accepțiunea părintelui adevărata bucurie – mântuirea, în cele din urmă –, pentru că doar atunci când rugăciunea devine viața noastră, Hristos devine de asemenea viața noastră. Ultimul îndemn al Părintelui Ciprian Grădinaru a fost să nu încetăm niciodată să ne pocăim, acesta fiind atât primul, cât și ultimul cuvânt pe care Mântuitorul ni l-a spus la începutul și sfârșitul propovăduirii Sale pe pământ.

De ce nu ne apărăm copiii?

Bogdan Herțeg

Le apropiem de sărbătorile de iarnă, un timp al copilăriei. Coruri de copii cu vocile zglobiei vor apărea în poze, în știri și în concerte; cei mici vor fi îmbrăcați frumos, eventual în costume naționale. Ce frumos, ce bucurie! Și ce discrepanță față de realitatea cotidiană!

În ziua de azi copiii sunt victime ale unor mecanisme sociale pe care cei mari le îngăduie cu relativă ușurință. Amintim dependența de tehnologie, expunerea la informații și imagini traumatizante prin știri, filme și jocuri, accesul facil la un imaginar pornografic, supu-

nerea la modele derizorii reprezentate de vedetele actuale. Astfel, societatea de consum consumă viitorul copiilor noștri. Și nu mă refer numai la poluare, la împrumuturi pe termen lung și la vânzarea de țară. Le consumăm celor mici viața lor potențial frumoasă, viața lor cu sens înalt, constituită după rațiuni dumnezeiești. Le refuzăm viața normală și tot noi îi acuzăm că nu sunt cum trebuie.

În fapt, nu ne apărăm copiii de o societate cu tipare discutabile pe care nu noi le-am inventat, dar pe care le tolerăm și le întreținem cu o anumită fatalitate. Spunem precum personajele lui Ioan Slavici care se confruntau cu mirajul primelor forme de capitalism că „așa le-a fost dat!” sau „Ei! Ce să-mi fac?! (...) Așa m-a lăsat Dumnezeu!”. Putem constata facil că nu avem anticorpi, nu ne știm apăra. Spiritul de turmă e puternic, afectând atât individul, cât și instituțiile. Din păcate, nu există în țară un sistem care să reacționeze și care să ocrotească valorile adevărate și sănătatea psihică și morală. Nicio instituție nu și-a asumat real acest rol. E și firesc să fie tot felul de discuții necontrolate pe rețelele de socializare atâta timp cât nu se oferă un reper macrosocial. Devenim o turmă fără stăpân. De ce? Din frică, din interese mărunte, din comoditate, din lasă-mă să te las. Acuzăm rețelele de socializare pentru mediul lor polemic acid. Însă ce nu se discută în instituții în mod deschis, prin conferințe în care să se confrunte și să colaboreze oameni valoroși, este trecut în interacțiuni virulente și haotice între anonimi. S-au distrus agora, forumul, simpozionul, au trecut în schimb deformate și fărâmițate în mediul virtual.

Degradarea este accelerată.

Am predat anul trecut la o clasă de a cincea mai liniștită, iar în vară am revăzut la școală una dintre elevele cuminți care se pregătea să intre acum în clasa a șasea. Fusesse o elevă de 10, căci munci-se cu drag și inocență. Acum era schimbată, avea gesturi și postură de femeie; „se juca” pe un telefon performant și m-a privit fugitiv și cu condescendență. Mama ei, femeie de serviciu la școala noastră, era lângă ea și am legat câteva vorbe. Am întrebat-o neagresiv, printre altele, de ce o lasă cu un asemenea telefon. Mi-a spus: „Ce să facem? Trebuie să fim și noi în rând cu lumea”.

Ce își pierduse acest copil? Le spun elevilor că pentru a fi pe cai mari în cunoaștere, ai nevoie de cai, de *c.a.i.* – curaj, ambiție și inocență. E nevoie prima dată de curajul de a începe lupta cu sine, de încrederea în potențialitățile tale dăruite, de curajul că poți face ce trebuie, că poți lucra înspre bine, că înțelegeri înalte sunt lăsate spre a fi atinse. Însă pentru a lupta în mod consecvent e nevoie de ambiție, de motivație puternică și de efort, de capacitatea de a nu te lăsa păgubaș când intervin tentațiile. Așa ajungem la cel de-al treilea element: inocența. Cunoașterea nu e posibilă fără inocență, fără o cumințenie a spiritului cunoscător. Concentrarea atenției și a forțelor pe lucruri urâte deviază procesul de înțelegere. Pierderea inocenței duce la adicție și la mândrie, întrerupând înțelegerea.

Însă nu le putem cere copiilor așa ceva pentru că nici noi nu avem curaj, ambiție și inocență. Nu le putem cere ce nu le dăm. O colegă de limba și literatura română a spus la o ședință cu părinții: „Insistați să le dau copiilor cărți de citit. Dar ei vă văd pe dumneavoastră citind în casă sau vă uitați mai mult la televizor?”.

Copiii au ajuns să materializeze, să corporalizeze mizeriile pe care le-am privit cu fascinație în filme, seriale, videoclipuri, reviste și cărți occidentale. Te uiți mirat cum pot fi unii în SUA și peste cinci ani îi vezi în România. Suntem căzuți la rangul de imitatori. Dacă ne-am uita la o persoană care își uită identitatea și copiază de la ceilalți comportamente și valori care îi împăienjesc ochii, ce am spune? Dar de ce nu am avea această privire extinsă asupra întregii țări devenită o *copycat country*?

Suntem fascinați de capitalism în aceeași măsură în care am fost terorizați de comunism. Admirăm specializarea timpurie, dar nu sondăm impactul asupra sufletului tratarea vieții umane ca o mașinărie cu funcționalități punctuale și reduse. Nu avem privire duhovnicească asupra vieții, mai ales când e vorba de copii. Nu avem luciditatea necesară, obiectivitatea de a vedea că le periclitatează configurațiile necesare unei conștiințe complexe. Nu vrem responsabilitatea luptei așa că ne mulțumim cu explicații surogat. Ne spunem că acum copiii sunt mult mai dezvoltați pe anumite paliere, că știu să aleagă, că au prezență de spirit, că sunt activi, că fac repede asociații și considerăm că toate sunt rezultatul contactului lor cu tehnologia. În fapt, acest plus de capacitate decizională pe care o vedem la copiii de acum este un dar al lui Dumnezeu pentru a le da o șansă în a respinge mormanele de murdăria la care sunt expuși cu îngăduința noastră. Să ne gândim la faptul că unii dintre copii sunt expuși la pornografie din clasele primare, gimnaziale. Ce se întâmplă în sufletul lor? Îi auzeam pe elevi de-ai mei din clasa a opta zicând: „Câte nuduri am pe telefon!”. În pauze pomeneau tot felul de nume. O colegă de-a lor, văzând că nu înțeleg, mi-a spus: „Vorbesc despre niște vedete porno”. Ce înseamnă pentru un copil a posedea imagistic o femeie care e de vârsta mamei lui? Raportarea

lui mamă nu mai poate fi aceeași și întregul semnificat de femeie se alterează în conștiința lui. Tot ce cere apoi tânărul de la tinere se modifică. Nu e de neglijat această capacitate a răului de a modela societatea prin modificarea conștiințelor. Dar noi nu suntem în stare nici să îndepărtăm panourile publicitare indecente, darămite să luptăm cu mass-media.

Pe tot acest fundal omul nu mai e ce a fost, nu se apropie de ce ar trebui să fie. Una din cele mai bune profesoare din Cluj-Napoca mi-a spus: „Predau la clasa a noua cum predam acum câțiva ani la a șaptea; la a zecea, ca la a opta”. Acest fapt îl resimt la orice clasă. Când preiei acum o clasă de a cincea te trezești în rol de învățător. În scurt timp s-a produs o decădere semnificativă. Un copil de 11 ani are puterea de muncă și de înțelegere a unui elev de 9 ani, dar e capabil să îți dea replici obraznice de liceu. Adică în bine e subdezvoltat, iar în rele este avansat. „Nu are rost să facem comparații cu alte vremuri” mi-a replicat o doamnă profesoară. Are rost, căci noi știm un adevăr și compararea o facem din iubire, din zdrobirea inimii în fața copiilor care nu mai înțeleg, par a nu mai înțelege. Are rost, fiindcă nu de renunțare avem nevoie, ci de luptă; căci văzând Domnul strădania profesorilor, a părinților, a instituțiilor, El poate ridica potențialități ce păreau pierdute. Dar în general oamenii nu mai luptă unii pentru alții, renunță. Lupta, chiar dacă duce uneori la înfrângere (la rămânerea temporară în frângere), duce alteori, din mila celui Milostiv, la depășirea antitezelor existențiale și la intrarea în paradoxurile ființializării. Dar pentru asta trebuie curaj. Nu se poate Ortodoxie fără curaj.

Ortodoxia stă în curaj, curajul stă în discernământ, discernământul stă în iubire, iubirea stă în sacrificiu, sacrificiul stă în rugăciune, rugăciunea stă în Dumnezeu și în voința omului.

Ortodoxia, curajul, discernământul, iubirea, sacrificiul de sine, rugăciunea sunt într-o anumită progresie, într-o anumită structură, după natura și funcționalitatea lor. Dar, în fapt, ele sunt vase comunicante. Spre exemplu, un om simte că trebuie să se forțeze să se roage cât mai mult ca să nu se tulbure, să nu se revolte, să nu se îndepărteze; și simte această forțare drept ceva nefiresc și chiar nedrept. Însă poate nu lucrează curajul, iar acel vas gol îl secătuiește în celelalte lucrări ale sale. La fel, iubirea fără discernământ se frustrează, reproșează, lovește. Și sacrificiul de sine fără dreapta slăvire poate deveni traumă, ceva amar și uman.

Ortodoxia, curajul, discernământul, iubirea, sacrificiul, rugăciunea – le înșir aici drept cuvinte. Ele însă sunt foarte simple și complexe în același timp. Curajul nu e doar curajul de a mărturisii. Înseamnă și curajul de a fi vulnerabil, de a-ți risca viața ta, dar și a celor dragi, de a gândi altfel decât lumea, de a alege binele chiar dacă e anevoios, de a pune început bun în conștiința ta, de a ieși din confortul tău, de a părea nebun și înfrânt, de a părea în eroare, de a te confrunța cu alții, de a ierta, de a te ierta, de a-ți zdrobi inima, de a recunoaște că nu înțelegi de multe ori planul lui Dumnezeu, de a-ți fi frică de Domnul, de a recunoaște că El este, de a admite că există patimă, păcat și iad, de a te gândi la Judecată, de a nu-ți trunchia conștiința și morală firească, de a te împrieteni, de a rupe prietenii, de a lupta pentru cei ce nu pot lupta, precum și altele, știute și neștiute.

Pelerinaj la Mănăstirea Prislop

Iulia Anamaria Mureșan

Frigul

Frigul din inimă s-a risipit. Mormântul era cald. L-am atins. Cu mâna și cu inima. Pământul bine netezit și doldora de flori acoperă trupul. Trupul meu – de lut; trupul său – prefăcut în lut. S-au atins. Dar mai ales pământul inimii tânjea după unire. Ce să cer de la Părintele Arsenie? Am cerut pripit ce-mi era pe vârful minții; rezolvare la suprafața problemei. Pojghița. Cu adâncurile – cum rămâne?

Mi-am pus problema târziu, după ce am plecat de la Prislop. Acolo, însă, m-am mulțumit cu a-l socoti pe părintele gazda unei case din Rai, pe care-o îndemnam, prin colind, să mă sloboade în tindă («măcar» – mă gândeam eu), apoi în casă. M-am mulțumit cu a-l întreba dacă aude ori n-aude „toaca-n cer și slujba-n Rai/ Pentru-Un Fiu Ce S-a născut” – mă gândeam că sigur o aude! Am vrut să amintesc și de momentul intrării sale în monahism prin colindul „Jos în Țara Românească!”, apoi de „ceata osândiților” care „trece-n lanțuri” „sus la-naltul cerului”, din care și el făcuse parte, și de Învierea la care i-a ridicat Dumnezeu pe aceia prin „Ce Soare răsare”. M-am închinat scurt și

rapid, cerând ce aveam pe vârful minții – repet – sau în adâncul inimii, de fapt – nu știu. Am ales cu atenție o pietricică și o frunză din curtea mănăstirii, neglijând cu aroganță întrebarea „Ce faci, Iulia?” a unui frate ce trecea pe cale, am îndeplinit restul „turului” și am alergat la autocar. Dar Părintele... Părintele Arsenie cine este? Ce a însemnat pentru mine acel pelerinaj? Dar pentru fiecare dintre noi? Dar pentru tot acel grup de 160 de oameni? Un sfânt părinte spune că orice întâlnire/eveniment duhovnicesc la care Dumnezeu îngăduie să iei parte este și pentru tine, personal!

Aiud.

Din nou. A câta oară? De ce? De ce mă întorc la Aiud? Ce izvor se ascunde în acel mormânt? – în acel mormânt imens al robilor? Din adâncul Râpei, paradoxal, contrar legilor fizicii, care dictează nașterea unui râu din înaltul muntelui, izvorăște o apă. „Cel însetat, să vină la Mine și să bea.” De ce asociez cea apă cu Mântuitorul? Pentru că izvorul din Râpa Robilor își are obârșia în El. Izvor țâșnit din mărturisire, jertfă, poruncă îndeplinită, dragoste dovedită cu prețul vieții.

„Și m-am uitat în mormânt și am văzut oase goale și am zis: unde este bogatul sau săracul, sau dreptul sau păcătosul?”

Ale mele sunt oasele goale, adâncurile „de rezolvat” la mormântul Părintelui Arsenie. Ale lor sunt pline. De Duh Sfânt. Dumnezeu a pătruns până și în oase (după cum am învățat de la un părinte despre moaște). Într-atât s-au unit cu El. Cum să mai putrezească pe ele carnea? Nu, ea stă țeapănă și susține dârză fire din barbă (în ciuda pământului ce a acoperit-o și a săpăturilor care au scos-o de sub glijii). Leagă între ele vertebrele unui sfânt. Pătimitor.

„Ca un purtător de viață și mai înfrumusețat decât tot Raiul și decât toată cămara împărătească mai luminat s-a arătat, Hristoase, mormântul Tău – izvorul învierii noastre”

Liturghie la Lupșa. Se cheamă Lupșa, dar, de fapt, ei sunt miei. „Mieia”. S-ar fi potrivit acest nume unei mănăstiri?

Cât p-aci să ratez unirea. „Mântuiește, Doamne, poporul Tău...” mi-au adus, în loc de bucuria cererii de mântuire pentru tot omul, disperarea că am ratat momentul Împărtășaniei. Pierdusem atenția de la izvor. Și totuși, din adâncul – fizic – al Potirului, m-a scos Dumnezeu din adâncul deznădejdiei, necredinței generalizate la care putea să ducă firul de gând „oare mă mai primește (preotul la Împărtășanie – dar, de fapt, Hristos)?”, exprimat prin întrebarea, însoțită de-un chip stălcit, chircit, „oare ne mai putem apropia?”, adresată unui părinte monah ce stătea în dreptul stranei. Acesta a făcut un semn de mijlocire proestosului, acela a încuviințat și părintele „chestionat” m-a îndemnat să înaintez. Părintele slujitor s-a întors în Altar – eu: «unde pleacă??» –, ia lingurița – eu: «hweew!» –, face semn stranei să se oprească din cântarea „Am văzut lumina cea adevărată” – eu: «!» –, strana se oprește instant și aud rostindu-se: „Se împărtășește roaba lui Dumnezeu...”. Apoi, părintele slujitor a învârtit iar lingurița în Potir și credeam, cu mirare, și un oarecare semn de întrebare – vag –, că vrea să-mi mai dea – !halal mândrie și părere de sine pe capul meu! Aștept deci „cuminte” să-mi mai dea, apoi, fără să primesc, aud glasul blând „gata!” Am plecat. Abia apoi am constatat că și monahul „chestionat” întârziase la împărtășanie. Dar avea chipul senin, plin de încredere. Contrar obiceiului obștii – monahii să se împărtășească primii, apoi mireni –, el mi-a dat întâietate. De ce?

Ei... câte adâncuri trebuie/au „rezolvate” la Prislop... Răspunsul la întrebarea pe care mi-am adresat-o la mijlocul pelerinajului – „Cu adâncurile cum rămâne?” – începuse, de fapt, în acea dimineață. Și câte mreje n-o fi având în trecut, și câte antene n-o fi având în viitor și câte surse de inspirație n-o fi având în prezent...

„Adânc pe adânc cheamă”

Echipa: Tatiana Onilov, Andrei Mitrică, Gabriela Bulgaru, Ana-Maria Neag, Dana Filaropol, Andreea Micu, Iulia Anamaria Mureșan, Oana Laura Dăgă, Romina Sopoian.

Adresa ASCOR:
Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

Redacția FILOCALIA:
Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca
Fax: 0264/595 300
revista.filocalia@yahoo.com

ISSN: 1224-0567